

B&B
VIŠJA STROKOVNA ŠOLA

Diplomsko delo višješolskega strokovnega študija
Program: Logistično inženirstvo
Modul: Cestni promet

CARINSKA SLUŽBA IN NJENA VLOGA PRI VAROVANJU PRAVIC INTELEKTUALNE LASTNINE V PROMETU MALIH POŠILJK

Mentor: mag. Branko Lotrič
Somentorica: mag. Franka Rebec Tomšič
Lektorica: Valentina Ofič, univ.dipl.angl.

Kandidatka: Zinajda Selman

Ljubljana, oktober 2011

ZAHVALA

Zahvaljujem se vsem, ki so kakorkoli pripomogli k nastanku moje diplomske naloge.

Zahvalo namenjam najprej mentorjema, g. mag. Branku Lotriču in ge. mag. Franki Rebec Tomšič za pomoč in nasvete pri izdelavi diplomskega dela.

Posebna zahvala gre tudi možu in otrokoma, ter vsem domačim za vso spodbudo, optimistične in kritične nasvete in besede ter dejanja v času pisanja moje diplomske naloge.

Zahvaljujem se tudi lektorici Valentini Ofič, ki je lektorirala mojo diplomsko nalogo.

IZJAVA

»Študentka Zinajda Selman izjavljam, da sem avtorica tega diplomskega dela, ki sem ga napisala pod mentorstvom mag. Branka Lotriča.«

»Skladno s 1. odstavkom 21. člena Zakona o avtorskih in sorodnih pravicah dovoljujem objavo tega diplomskega dela na spletni strani šole.«

Dne: _____

Podpis: _____

POVZETEK

V diplomski nalogi je predstavljena organizacija Carinske uprave Republike Slovenije. Navedene so temeljne naloge in strategija razvoja carinske službe. Opisana so glavna razvojna področja in cilji, ki naj bi jih dosegli. Nadalje je predstavljeno mednarodno sodelovanje z drugimi evropskimi uradi ter skupni strateški cilji vseh carinskih uprav. V diplomskem delu je opisana intelektualna lastnina, ki obsega pravice katere izhajajo iz intelektualne dejavnosti na industrijskem, znanstvenem in umetniškem področju. Predstavljena sta vzroka, zaradi katerih obstajajo zakoni, s katerimi se varuje intelektualno lastnino. Prvi vzrok so moralne in ekonomske pravice avtorja nad njegovo stvaritvijo in pravice javnosti do dostopa do teh stvaritev. Drugi pa je promocija ustvarjalnosti in razširjanja ter uporabe rezultatov teh stvaritev ter spodbujanje poštene trgovine, ki bo prispevala k gospodarskemu in socialnemu razvoju. Pomembno vlogo pri varovanju pravic intelektualne lastnine ima carinska služba pri kontroli blaga uvoženega iz držav, ki niso članice Evropske unije, in uvoza iz tretjih držav. Opisani so ukrepi carinskih organov ob sumu kratenja pravic intelektualne lastnine ter sam postopek od zasega do uničenja ponaredkov. Predstavljeni so predlogi za rešitev varovanja pravic pri uvozu in carinjenju blaga v malih pošiljkah ter spremljanje in nadzor internetne prodaje ponaredkov. V praktičnem delu je analiza ankete, ki naj bi pokazala kakšno je sodelovanje carinske službe in fizičnih oseb, ki so največkrat stranke v postopku, ter njihova ozaveščenost o pomembnosti varovanja pravic intelektualne lastnine. Rezultati so prikazani opisno in v obliki grafov za vsako posamezno vprašanje.

KLJUČNE BESEDE

- Temeljne naloge carinske službe
- Strategija razvoja
- Carinski postopki
- Intelektualna lastnina
- Varovanje pravic intelektualne lastnine

ABSTRACT

The topic of my thesis is the organization of the Customs Administration of the Republic of Slovenia. I have determined the main tasks and the development strategy of the customs service, and described the main fields of development as well as the goals that should be achieved. The thesis provides an insight into international co-operation with other European customs offices as well as the common strategic goals of all customs administrations. It continues by describing the notion of intellectual property encompassing the rights arising from intellectual activities in the industrial, scientific and artistic fields. I have investigated the two reasons for the adoption of laws protecting intellectual property. The first reason is related to the moral and economic rights of the author regarding his/her creation and the rights of the public to access those creations. The second reason is the promotion of creativity as well as the dissemination and application of results of those creations on one hand and the promotion of fair trade that will contribute to economic and social development on the other hand. The customs service plays an important role in protecting intellectual property rights through the control of goods imported from non-EU member states and third countries. I have described the measures taken by customs services upon suspicion of violation of intellectual property rights and the procedure to be followed from the seizure of forged goods to their destruction. The thesis presents the proposals for solutions regarding the protection of rights upon importation and customs clearance of small consignments as well as the monitoring and control of internet sales of forgeries. The practical part of the thesis contains the analysis of a survey of the co-operation between the customs service and natural persons who are the most frequent parties in the procedures, as well as their awareness of the importance of protecting intellectual property rights. The results are described textually and in the form of graphs illustrating each individual question.

KEYWORDS

- Main tasks of Customs Service
- Development strategy
- Customs procedures
- Intellectual property
- Protection of intellectual property rights

KAZALO

1 UVOD.....	1
1.1 PREDSTAVITEV PROBLEMA.....	1
1.2 PREDSTAVITEV OKOLJA	2
1.3 PREDPOSTAVKE IN OMEJITVE	2
1.4 METODE DELA	2
2 ORGANIZACIJA CARINSKE UPRAVE RS.....	3
2.1 TEMELJNE NALOGE CARINSKE SLUŽBE.....	3
2.2 STRATEGIJA RAZVOJA CARINSKE SLUŽBE.....	4
2.3 JAVNI USLUŽBENCI.....	5
3 INTELKTUALNA LASTNINA	6
3.1 INDUSTRIJSKA LASTNINA	9
3.2 AVTORSKE IN SORODNE PRAVICE	13
3.3 TOPOGRAFIJE POLPREVODNIŠKIH VEZIJ.....	14
4 NEDOVOLJENI POSEGI V PRAVICE INTELKTUALNE LASTNINE	15
4.1 PONAREJENO BLAGO V POŠTNIH POŠILJKAH	15
4.2 INŠTITUCIJE, KI VARUJEJO PRAVICE INTELKTUALNE LASTNINE.....	17
5 UKREPANJE CARINSKIH ORGANOV OB SUMU KRATENJA PRAVIC INTELKTUALNE LASTNINE V MALIH POŠILJKAH	18
5.1 POSTOPEK IZVEDBE KONTROLE IN UVEDBA POSTOPKA ZAČASNEGA ZADRŽANJA	18
5.2 UNIČENJE PONAREJENEGA BLAGA.....	19
5.3 PROBLEMI, S KATERIMI SE SREČUJEJO CARINSKI ORGANI IN STRANKE V POSTOPKU VAROVANJA PRAVIC INTELKTUALNE LASTNINE V PROMETU MALIH POŠILJK IN PREDLOGI REŠITEV	21
6 INFORMIRANOST IN ZADOVOLJSTVO STRANK, KI SE POSLUŽUJEJO USLUG SPLETNIH TRGOVIN – EMPIRIČNI DEL.....	22
6.1 OPREDELITEV RAZISKOVALNEGA DELA.....	22
6.2 ANALIZA ANKETNEGA VPRAŠALNIKA NA TEMO INFORMIRANOSTI IN ZADOVOLJSTVA STRANK, KI SE POSLUŽUJEJO USLUG SPLETNIH TRGOVIN.....	23
6.3 SKLEP ANKETE.....	34
7 SKLEP.....	35
LITERATURA IN VIRI.....	37
PRILOGE	38
KAZALO SLIK	41
KAZALO TABEL.....	41

1 UVOD

Namen diplomske naloge je predstaviti vlogo carinske službe in njenih temeljnih nalog. Predstavljena je intelektualna lastnina, ki je tudi ena izmed temeljnih nalog carinske službe ter razumevanje te pravice v postopku carinjenja blaga uvoženega iz držav, ki niso članice Evropske Gospodarske Skupnosti (EGS).

Diplomska naloga je razdeljena na šest poglavij.

V prvem poglavju je predstavljena organizacija Carinske uprave Republike Slovenije. Opredeljene so naloge carinske službe ter organizacijske sheme CURS in Carinskega urada Ljubljana. Opisana je tudi strategija razvoja carinske službe in cilji.

V drugem poglavju je opisana organizacija carinske uprave RS, njene temeljne naloge ter strategija razvoja. Predstavljen je etični kodeks zaposlenih v carinski službi, ki je zelo pomemben za sodelovanje med strankami in zaposlenimi. Opisano je mednarodno sodelovanje carinskih organov v evropski integraciji.

V tretjem poglavju je razloženo bistvo intelektualne lastnine in pomembnost njenega varovanja. Opisani so postopki pri izvedbi varovanja pravic intelektualne lastnine, predstavljeni so problemi s katerimi se srečujejo stranke in carinski delavci.

V četrtem poglavju so navedeni nedovoljeni posegi v pravice industrijske lastnine, največkrat ponarejeno blago, ter inštitucije ki so pristojne za nadzor in varovanje pravic intelektualne lastnine.

V petem poglavju je opisan sam postopek carinskih organov ob sumu kratenja pravic intelektualne lastnine v prometu malih pošiljk.

V šestem poglavju je izvedena anketa med uporabniki internetnih nakupov in njena analiza.

V sklepu so ponujeni predlogi za boljši nadzor ponarejanja preko interneta, kjer je povzeta ključna vloga carinske službe pri varovanju pravic intelektualne lastnine v prometu malih pošiljk.

1.1 PREDSTAVITEV PROBLEMA

Meje za trženje blaga in storitev na evropskem in globalnem trgu izginjajo. Tako narašča število spletnih trgovin, s tem pa tudi število uporabnikov teh storitev. S tem porastom sorazmerno raste število ponarejevalcev blaga in storitev intelektualne lastnine. S pojmom varovanje intelektualne lastnine označujemo zaščito patentov, modelov, blagovnih znamk, geografskega izvora blaga, topografije polprevodniških vezij ter avtorskih in sorodnih pravic. Z vstopom Republike Slovenije v EU je carinska služba dobila nove naloge, med katerimi je tudi varovanje pravic intelektualne lastnine. Zaradi velikosti trga in nešteti vrst blaga se bomo v nalogi

posvetili varovanju pravic intelektualne lastnine v malih pošiljkah. Pod pojmom mala pošiljka razumemo poštno pošiljko (pismo ali paket), čigava teža ne presega 30 kg in je poslana iz držav, ki niso članice evropske skupnosti, pošiljatelj ali prejemnik sta lahko fizična ali pravna oseba.

1.2 PREDSTAVITEV OKOLJA

Nadzorni organ malih pošilk je mejni organ Carinskega Urada Ljubljana, Izpostava Pošta Ljubljana, ki opravlja kontrolo vseh pošilk napotenih v Republiko Slovenijo, pošilk v izvozu in tranzitu. Kontrolira tudi začasni uvoz in izvoz blaga. Deluje v prostorih Pošte Slovenije, ki ima vlogo špediterja.

1.3 PREDPOSTAVKE IN OMEJITVE

Za vse države članice evropske skupnosti je dandanes eden od največjih problemov nelegalna trgovina s kitajskim blagom. Skorajda ni vrste blaga (tarifne številke), kjer še ni bilo odkritih ponaredkov, in v večini primerov so najbolj slabo narejeni tisti izdelki, ki ogrožajo varnost in zdravje. Ker so carinske administracije držav članic že posvečale pozornost tem zadevam, in tudi ukrepale, so tudi »organizatorji« prilagodljivi in spreminjajo načine ter si osmišljajo nove ukane, kako bi čim več takih izdelkov plasirali na evropski trg. Nekatere države ugotavljajo, da se uvoz določenega blaga iz Kitajske zmanjšuje, povečuje pa se uvoz istega blaga s poreklom iz drugih držav kot so Malezija, Tajska in Turčija. Po opravljenih analizah se je ugotovilo, da blago dejansko izvira iz Kitajske in ne iz naštetih držav. Potrebno je določiti kaj je največja grožnja skupnostni ekonomiji, ne da bi s tem ovirali razvoj domačega gospodarstva. V današnjem času, času svetovne gospodarske krize je sicer razumljivo, da nam tudi v Sloveniji manjka predvsem ustreznih znanj in poguma za preboj naših podjetij na svetovni trg, ki bi bila podprta s finančnimi sredstvi. Tu smo delno vezani na razumevanje vloge lastništva. Sama država se mora odločiti ali podpira lastniški ali špekulativni kapital.

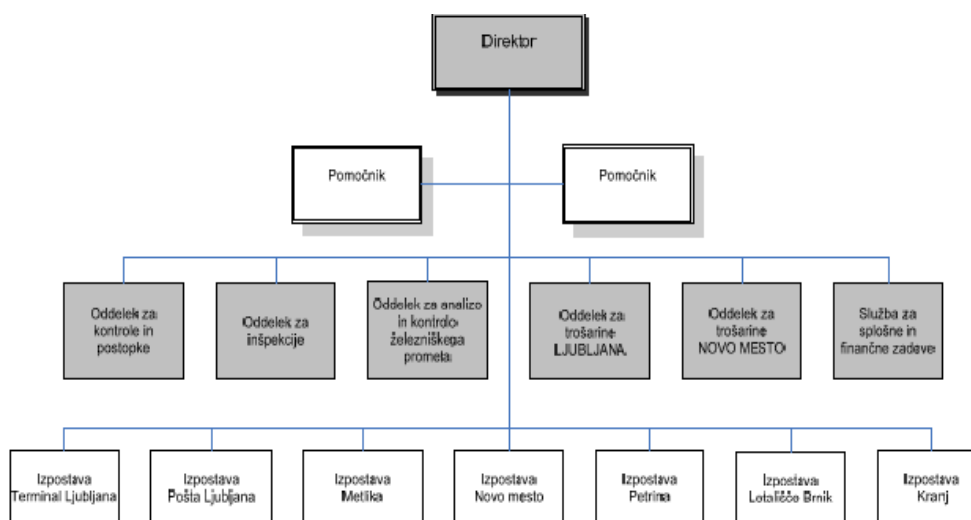
1.4 METODE DELA

V diplomski nalogi so bile uporabljene naslednje metode:

- metoda deskripcije (opisovanja);
- metoda indukcije (utemeljevanje splošnih spoznanj na podlagi posameznih ali posebnih dejstev);
- metoda kompilacije (povzemanje različnih domačih in tujih virov);
- metoda dedukcije (sklepanje o posebnih ali posameznih dejstvih na osnovi splošnih spoznanj).

2 ORGANIZACIJA CARINSKE UPRAVE RS

25. 6. 1991 je bila ustanovljena Carinska uprava Republike Slovenije (CURS), ki deluje kot organ v sestavi Ministrstva za finance. Carinsko upravo vodi generalni direktor skupaj z namestnikom. Sestavljajo jo Generalni carinski urad, Carinski urad in izpostave. Na območni ravni imamo 10 carinskih uradov: Brežice, Celje, Dravograd, Jesenice, Koper, Ljubljana, Maribor, Murska Sobota, Nova Gorica in Sežana. Carinski uradi imajo kot svoje notranje organizacijske enote izpostave, ki jih prav tako kot carinske urade ustanavlja, združuje in ukinja vlada. Njihova naloga ni le opravljanje carinske kontrole, ampak tudi pobiranje dajatev ter opravljanje carinskega in trošarinskega nadzora. Notranje organizacijske enote se delijo na blagovne in mejne izpostave. Temeljna razlika med njima je v tem, da mejne izpostave izvajajo carinski nadzor in kontrolo nad vnosom in iznosom blaga, plačilnih sredstev in stvari, ki jih imajo posamezniki na sebi ali jih nosijo s seboj, medtem ko blagovne izpostave izvajajo tovrstni nadzor in kontrolo nad predloženim in skladiščenim blagom, za katerega je z zakonom določeno izvajati carinski nadzor in kontrolo.

Slika 1: Organizacijska shema Carinskega urada Ljubljana
(Vir: http://www.carina.gov.si/fileadmin/curs.gov.si/internet/O_carini/CU_LJ_01032009.pdf)

2.1 TEMELJNE NALOGE CARINSKE SLUŽBE

- Opravljanje carinskega in trošarinskega nadzora nad blagom ter carinjenje blaga.
- Opravljanje nadzora nad zakonitostjo, pravilnostjo in pravočasnostjo izpolnjevanja obveznosti določenih s carinskimi, trošarinskimi in drugimi predpisi, za nadzor nad izvajanjem katerih je pristojna carinska služba.

- Preprečevanje in odkrivanje carinskih in trošarinskih prekrškov ter drugih kaznivih ravnanj določenih s predpisi, za nadzor nad izvajanjem katerih je pristojna carinska služba.
- Kontrola vnosa, iznosa in tranzita blaga, za katero so predpisani posebni ukrepi.
- Pobiranje, vključno s prisilno izterjavo, uvoznih in izvoznih dajatev, drugih dajatev ki se pobirajo ob uvozu in izvozu, trošarin, proizvodnih dajatev na sladkor, ter drugih dajatev za pobiranje katerih je pristojna carinska služba.
- Izvajanje ukrepov zunanjetrgovinske in kmetijske politike.
- Izvajanje predpisov Evropske skupnosti in mednarodnih pogodb s področja delovanja carinske službe.

2.2 STRATEGIJA RAZVOJA CARINSKE SLUŽBE

Delovanje in najpomembnejša področja dela CURS so zajeta v petih razvojnih področjih:

- Poenostavitev zakonodaje ter učinkovito izvajanje carinskih in trošarinskih postopkov.
- Učinkovito pobiranje dajatev in izvajanje ukrepov trgovinske politike.
- Zaščita državljanov EU in boj proti organiziranemu kriminalu.
- Uporaba informacijske tehnologije in širitev e-poslovanja.
- Posodobitev carinske službe in krepitev sodelovanja.

Zahteve gospodarstva po poenostavitvah in večji varnosti v mednarodni trgovini ter potreba po učinkovitejšem boju proti goljufijam in raznim oblikam mednarodnega kriminala so razlogi za spremembe carinske zakonodaje Skupnosti. Cilj sprememb je poenoteno izvajanje carinskih postopkov ter promocija uporabe sodobnih metod in pretoka informacij, ki pomagajo CURS-u in gospodarskim subjektom uporabljati zakonodajo na enovit, hiter, zanesljiv in pregleden način.

Sodobni načini carinjenja blaga zahtevajo od CURS-a še dodatne napore in aktivnosti za učinkovito pobiranje vseh dajatev in izvajanje ukrepov trgovinske politike. Dobro delovanje carinskega sistema v Sloveniji, ki se zagotavlja preko nadgradnje finančnih modulov je pomembno za učinkovito delovanje skupnega evropskega trga in financiranje evropskega proračuna, zaradi česar je sistem pod neposrednim nadzorom ustanov EU.

Vloga CURS-a se krepi na novih področjih kot so zaščita ljudi pred vnosom škodljivih nevarnih snovi, preprečevanje trgovine z nedovoljenim blagom in širši boj zoper organiziran kriminal. CURS lahko s kontrolami na meji prepreči vnos blaga, ki bi lahko ogrozilo zdravje ali varnost prebivalcev EU. S kontrolo blaga in trgovinskih tokov lahko CURS bistveno pripomore k zatiranju mednarodnih kriminalnih združb in terorizma.

Ustrezna informacijska podpora carinske službe je pomembna tako za CURS in njene stranke, kot za poslovne partnerje. Sodobno zasnovan, stalno razpoložljiv in učinkovito delujoč informacijski sistem je osnova za nemoteno, hitro, strokovno in enotno izvajanje carinske zakonodaje ob zadovoljstvu uporabnikov. Zaradi zagotavljanja povezanosti z vsemi članicami EU in zaradi poenotenja carinskih postopkov je treba carinski informacijski sistem prilagajati novim poslovnim in

tehnološkim zahtevam. CURS bo sledila dolgoročnemu načrtu e-carine, ki ga je pripravila Evropska komisija in je vezan na spremembe in dopolnitve Carinskega zakonika.

Vzporedno s tokom blaga tečejo podatki in dokumentacija namenjena raznim členom v mednarodni trgovini, od katerih je CURS tisti člen, ki zagotavlja skladno izvedbo postopkov z mednarodno, evropsko in nacionalno zakonodajo. Sodelovanje carinskih uprav in izmenjava carinskih informacij lahko bistveno pripomoreta k varnosti, ohranitvi fiskalne funkcije carine in preprečevanju carinskih nepravilnosti.

Sodelovanje z mednarodnimi organizacijami kot je Svetovna carinska organizacija, predvsem pa z Evropsko komisijo in njenimi službami, pomaga pri oblikovanju najboljših praks pri delu CURS-u in nudi obilico operativnih podatkov, ki so CURS-u v pomoč pri izvajanju carinske zakonodaje, pri ukrepih za zaščito trga, varstvu potrošnikov ali boju proti kriminalu.

2.3 JAVNI USLUŽBENCI

Osebe, ki opravljajo službo v javni upravi se imenujejo javni uslužbenci. Mednje spadajo tudi carinski delavci. Narava dela v javni upravi je specifična, zato je tudi položaj uslužbenca v javni upravi specifičen. Pravni položaj je določen s splošnimi predpisi delovnega prava. Pravo javnega uslužbenca zasleduje predvsem naslednje cilje:

- da naj služba v javni upravi postane enako dostopna vsem ljudem pod enakimi pogoji in tako prepreči diskriminacijo pri izbiri javnih uslužbencev,
- zagotoviti strokovno in politično nevtralno delo v javni upravi in
- preprečiti vse oblike zlorabe tega položaja, od korupcije do parazitizma.

Te cilje zagotavlja pravo javnih uslužbencev tako da določa posebne pravice in obveznosti, ki jih zaposleni v zasebnem sektorju nimajo. Tako mora biti javnemu uslužbencu zagotovljen takšen materialni položaj, da bo motiviran in da ne bo podlegel korupciji. Zagotovljena mora biti stabilnost njegove službe. Prav tako mu morajo biti zagotovljene pravice do napredovanja, do strokovnega izpopolnjevanja in opravljanje posebnih strokovnih izpitov, ostrejša disciplinska odgovornost itd.

Z etičnim kodeksom zaposlenih v carinski službi¹ so bila sprejeta osnovna načela etičnega obnašanja, z njim so začrtane temeljne etične vrednote carinske službe ter njihovo upoštevanje in uveljavljanje s strani vseh uslužbencev. Z njim se v prvi vrsti zagotavlja večji ugled in veljavo carinske službe v Republiki Sloveniji in v svetu. Vrednote etičnega kodeksa zaposlenih v carinski službi so: poštenost in nepristranskost, korektnost, odgovornost, pripadnost, vljudnost, spoštovanje in dostojanstvo, zaupanje in pomoč, enakost, gospodarnost in urejenost.

Dosledno izvajanje etičnega kodeksa bo dolgoročno pomenilo manj disciplinskih postopkov ter manj pritožb zaradi obnašanja in delovanja posameznikov med sodelavci in s strani drugih udeležencev v postopkih.

¹ *Etični kodeks zaposlenih v carinski službi, 2000*

3 INTELEKTUALNA LASTNINA

Izraz »intelektualna lastnina« skorajda ne potrebuje posebne razlage. Jasno je, da se nanaša na vrsto lastnine ki izvira iz človekovega intelekta oziroma razuma. Intelektualna stvaritev je kot takšna neopredmetena; kadar je opredmetena v blagu in/ali stvaritvah, jo lahko imetnik pravice ali od nje pooblaščen oseba komercialno izkorišča². Pravo intelektualne lastnine je skup pravnih pravil, ki urejajo pravice na intelektualnih stvaritvah.

Za izboljšanje varstva intelektualne lastnine je bil prvotno ustanovljen Mednarodni biro (BIRIP) ki ga je leta 1967 zamenjala mednarodna organizacija za intelektualno lastnino WIPO (World Intellectual Property Organization), Svetovna organizacija za intelektualno lastnino, ki je leta 1974 postala ena od specializiranih ustanov Organizacije združenih narodov s sedežem v Ženevi.

Intelektualna lastnina se nanaša na rezultate ustvarjalnega in raziskovalno razvojnega dela, povezana pa je z novimi rešitvami, izumi, novo tehnologijo ali tehnološkim napredkom, programsko opremo, obliko industrijskih in drugih proizvodov ter drugimi deli. Del omenjenih kategorij se lahko zaščiti z zakoni o patentih, znamkah, modelih ter o avtorskih pravicah. Kakršen koli »know-how« se lahko varuje tudi kot zaupna skrivnost znotraj podjetja. Potreba po zakonih o intelektualni lastnini postaja vse bolj očitna, še posebej v času hitrega razvoja informacijske družbe. Glasba in programska oprema sta dobra primera za to. Pravice intelektualne lastnine so se s časom spremenile, a glavni cilji so bili vedno enaki, in sicer spodbujati inoviranje v korist končnih uporabnikov. Beseda »avtorska pravica« se sicer uporablja pretežno za zaščito pisnih izdelkov in drugačne produkcije avtorja, a danes vključujejo tudi razvoj programske opreme. Vendar avtorska pravica zaščiti le »izražanje« avtorja, ne pa tudi ideje ki se skriva za tem. Vedno več izdelkov, celo v strojni industriji, ima programsko opremo vključeno neposredno v izdelek ali izdelavo izdelkov, kar pomeni da utegne biti za podjetje zanimivo, da se ta programska oprema zaščiti. Meje za trženje blaga in storitev na evropskem in globalnem trgu izginjajo. Namen pravic intelektualne lastnine je zaščititi inovativne izdelke in storitve, podjetja in osebe ter njihove investicije, ki so omogočile da lahko tržijo in distribuirajo svoje izdelke končnim uporabnikom, in da njihovih izdelkov ali storitve nihče ne kopira. Pravice intelektualne lastnine postajajo vse bolj pomembne, saj večkrat dosegajo ogromne ekonomske vrednosti. Toda vsega se ne da zaščititi, saj bi to oviralo svobodno konkurenco na trgu in tako so zakoni o intelektualni lastnini v tem smislu zelo zapleteni in se razlikujejo od države do države. Določeni tipi izumov, kot so na primer rezultati akademskih raziskovanj, se ne dajo vedno zaščititi. Izumi in druge stvaritve, ki niso bile zaščitene se lahko kopirajo ali pa natisnejo, oz. reproducirajo. Intelektualna lastnina in z njo povezane pravice so, kot že omenjeno osnovane na nacionalnem pravu in zakonodaji. Znotraj Evrope obstaja težnja, da bi nacionalna prava in zakonodaje prilagodili skupni evropski zakonodaji.

² *Pretnar B., Intelektualna lastnina v sodobni konkurenci in poslovanju, GV Založba, Ljubljana 2002, str. 19*

WIPO (Svetovna organizacija za intelektualno lastnino) deli intelektualno lastnino na industrijsko lastnino in avtorske pravice. Pri avtorski pravicah so omenjena književna, znanstvena in umetniška dela, kot sorodne pa izvedbe gledaliških del, fonogrami in radijske oddaje. Izumi, industrijski modeli, blagovne znamke, storitvene znamke, komercialna imena ter oznake so področja, ki tvorijo panogo industrijske lastnine.

Kot določa drugi člen konvencije WIPO, intelektualna pravica zajema pravice, ki se nanašajo na:

- dela s področja književnosti, umetnosti in znanosti,
- gledališke predstave, fonograme in prenašanja,
- znanstvena odkritja,
- industrijsko oblikovanje,
- znamke, storitvene znamke ter komercialna imena in označbe,
- varstvo pred nelojalno konkurenco.

Pomembna mednarodna pogodba TRIPS³ določa, da se izraz intelektualna lastnina nanaša na vse vrste intelektualne lastnine: avtorske in sorodne pravice, znamke, geografske označbe, industrijske modele, patente, topografije polprevodniških vezij, varstvo nerazkritih podatkov in nadzor proti-konkurenčne prakse v pogodbenih licencah.

V Republiki Sloveniji področje avtorske in sorodnih pravic ureja ZASP⁴, področje topografije polprevodniških vezij ZVTPV⁵, področje intelektualne lastnine pa ZIL⁶.

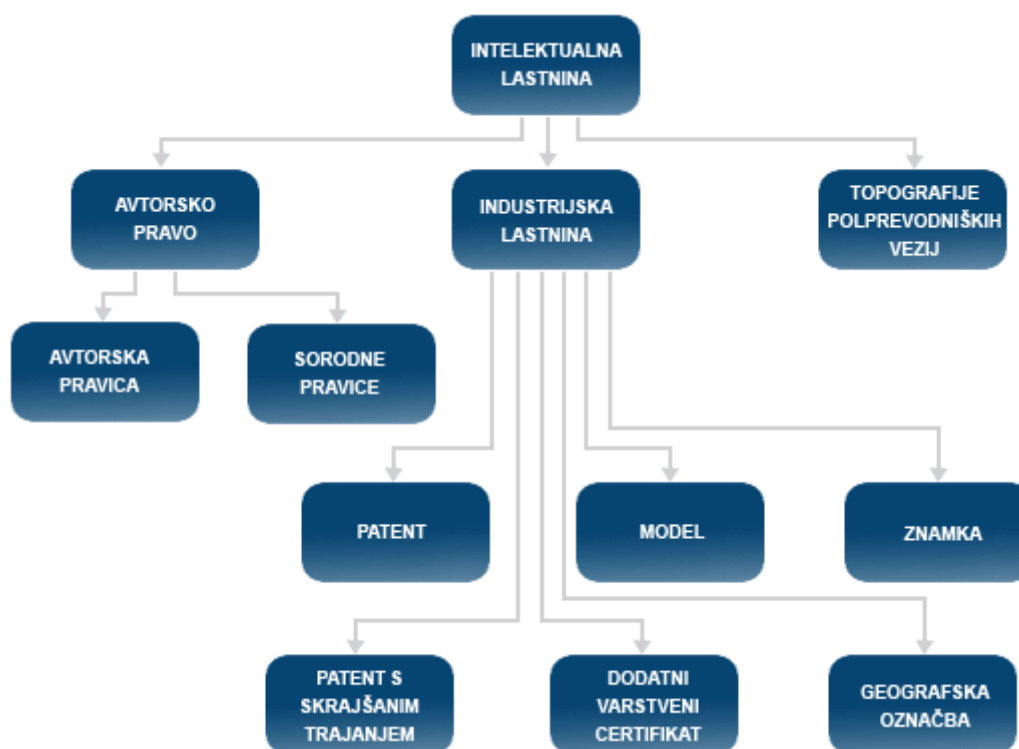
ZIL opredeljuje kot pravice industrijske lastnine patent, model, znamko in geografsko označbo. Če upoštevamo delitev WIPO, sporazum TRIPS in navsezadnje tudi domačo pravno ureditev, ki je usklajena z mednarodnim pravnim redom, lahko intelektualno lastnino razdelimo kot je prikazano na sliki 2.

³ Sporazum o trgovskih vidikih pravic intelektualne lastnine. TRIPS je sporazum med vsemi člani Svetovne trgovinske organizacije, ki potrebujejo zaščito pravic intelektualne lastnine in njihovo izvajanje. Sporazum je začel veljati 1. januarja 1995 in je najbolj obsežen sporazum o intelektualni lastnini do sedaj. Obravnava avtorske in sorodne pravice npr. pravice izvajalcev, producentov zvočnih posnetkov in organizacij, ki oddajajo. Države članice Svetovne trgovinske organizacije izvajajo sporazum TRIPS, hkrati pa že razmišljajo o novih ukrepih, s katerimi bi bolje prilagodile sporazum TRIPS digitalni ekonomiji.

⁴ Zakon o avtorskih in sorodnih pravicah, UPB1 – UL RS, št. 94/2004

⁵ Zakon o varstvu topografije polprevodniških vezij, UL RS, št. 21/1995

⁶ Zakon o industrijski lastnini, UL RS, št. 45/2001

Slika 2: Pravice intelektualne lastnine v Sloveniji (Vir: <http://www.imamidejo.si/Inovativnost/O-intelektualni-lastnini/Pravice-intelektualne-lastnine-v-Sloveniji>)

Glavna značilnost pravic intelektualne lastnine je izključnost, kar pomeni, da jih ne sme nihče izkoriščati brez soglasja imetnika. Ne glede na to ali sodijo v industrijsko lastnino ali v avtorsko pravo temeljijo na načelih:

- pravice so negativne narave, kar pomeni, da smejo njihovi imetniki prepovedati komercialno uporabo vsakomur, ki nima njihovega dovoljenja;
- varstvo intelektualne lastnine se nanaša izključno na gospodarsko dejavnost;
- pravice intelektualne lastnine so izključno teritorialne pravice. To pomeni, da varstvo podeljeno v neki državi velja samo tam, za druge države pa je potrebno posebej pridobiti varstvo;
- pravice intelektualne lastnine so časovno omejene, razen blagovnih znamk, trgovskih imen in geografskih označb. Po izteku varstva postane predmet varstva javna dobrina, ki jo lahko vsakdo izkorišča.

Razlike med pravicami industrijske lastnine in avtorskimi pravicami so v postopku pridobitve. Za pridobitev avtorske pravice niso potrebne nikakršne formalnosti. Varstvo pravic industrijske lastnine pa je podeljeno (patent) in registrirano (znamke, modeli) zgolj in samo na podlagi vložené prijave, ki mora izpolnjevati številne zahteve, tako formalne kot tudi stvarne narave.

3.1 INDUSTRIJSKA LASTNINA

Industrijska lastnina obsega pravice, ki izhajajo iz področja industrije. V svojih določbah jih opredeljujejo mednarodne konvencije in nacionalni zakoni. Med pravice industrijske lastnine, ki jih ureja naš ZIL pa uvrščamo:

- patente;
- modele;
- znamke;
- geografske označbe;
- dodatne varstvene certifikate;
- firme;
- varstvo konkurence in zatiranje nelojalne konkurence;
- varstvo rastlinskih sort;
- varstvo integriranih vezij;
- patent s skrajšanim trajanjem.

Patent

ZIL-1, ki je začel veljati dne 07.12.2001 (UL RS, ŠT. 45/2001, zadnja sprememba 18.5.2006 UL RS ŠT. 51/2006) po 10. členu določa patent kot zakonito zaščiteno in izključno pravico gospodarskega izkoriščanja izuma, ki jih dodeli država imetniku patenta za omejeno dobo, običajno je to za 20 let. Te pravice so dodeljene prosilcem v zameno za razkritje njihovih izumov. Potem, ko država nekomu dodeli patent, ne sme nobena druga oseba izdelovati, uporabljati, uvažati/izvažati potrjenega izuma v tej državi brez dovoljenja imetnika patenta. Dovoljenje je po navadi v obliki licence, kjer pogoje določi lastnik patenta; lahko je brezplačno ali v zameno za avtorski honorar ali pa za pavšalno pristojbino.

Patenti so po naravi teritorialni. Da obdržijo patent, morajo izumitelji vložiti prošnjo za patent v vsaki državi v kateri želijo ta patent imeti. Na primer, ločene prošnje morajo biti vložene na Japonskem, Kitajskem, v ZDA ter v Indiji, če želi prosilec patent obdržati v teh državah. Obstaja nekaj regionalnih uradov kot je to Evropski Patentni Urad (EPO), ki delujejo kot supranacionalna telesa z močjo, da dodeljujejo patente, ki potem stopijo v veljavo v državah članicah, obstaja pa tudi internacionalni postopek za vlaganje ene same internacionalne aplikacije pod okriljem »Patent Cooperation Treaty« (TPC), ki lahko potem daje zaščito patenta v večini držav.

Različne države ter različni regionalni uradi imajo različne standarde za dodeljevanje patentov. To še posebno velja za programe ali računalniško implementirane izume, posebno tam, kjer programiranje uvaja poslovno metodo.

Izum je pogosto definiran kot tehnična rešitev - rešitev tehničnega problema. Zato se za izume neposredno ne štejejo odkritja, znanstvene teorije, matematične metode in druga pravila, načrti, metode in postopki za duhovno aktivnost in ti torej ne morejo biti predmet patentnega varstva. Prav tako patent ne sme biti podeljen za izume kirurškega ali diagnostičnega postopka ali postopka zdravljenja, ki se uporablja neposredno na živem človeškem ali živalskem telesu, razen izuma ki se nanaša na izdelke, predvsem na snovi in zmesi, ki se uporabljajo pri takšnem postopku. S patentom se tudi ne more zavarovati izum, katerega uporaba je v nasprotju z javnim redom in moralo.

Patent se lahko dobi za izum, ki izpolnjuje naslednje tri pogoje:

- novost – točno tak izum ni bil še nikjer na svetu opisan ali kakorkoli drugače objavljen,
- inventivnost – točno tak izum sicer še ni poznan, hkrati pa povprečen strokovnjak ne bi prišel do njega če bi izhajal iz najbližjih podobnih izumov,
- industrijska uporabnost – izum mora biti uporaben v trgovini, industriji ali obrti.

V Sloveniji se nacionalna prijava za podelitev patenta vložijo pri Uradu RS za intelektualno lastnino (SIPO⁷). Z nacionalno prijavo se lahko v Sloveniji pridobijo tri vrste patentnega varstva:

- klasični patent, ki traja dvajset let oziroma toliko, kolikor imetnik plačuje pristojbine za vzdrževanje,
- patent s skrajšanim trajanjem, katerega trajanje je omejeno na deset let, ter
- patent za zaupni izum, izum ki je potreben za obrambo ali varnost Republike Slovenije in se ne prijavi na Uradu za intelektualno lastnino, ampak pri Ministrstvu za obrambo.

Model

Model⁸ se registrira za videz izdelka. Videz izdelka pomeni videz celotnega izdelka ali njegovega dela (tridimenzionalna stvaritev), ki izhaja iz značilnosti zlasti linij, obrisov, barv, oblike, teksture oziroma materialov izdelka samega ali ornamentov na njem (dvodimenzionalne stvaritve). Naštete prvine so pomožno pomagale pri presoji, ali so npr. oblike izdelka oziroma barve in teksture ornamentov na izdelku takšne, da se bistveno (in ne le v podrobnostih) razlikujejo od teh pri drugih zadevnih izdelkih. Izdelek pa pomeni kakršenkoli industrijski ali obrtni izdelek z izjemo računalniških programov. Bistveno je namreč, da je izdelek viden, kar pa računalniški program ni.

Videz izdelka je nov, če pred datumom vložitve prijave modela javnosti ni bil dostopen enak videz izdelka. Videz izdelka se šteje za enakega, če se njegove značilnosti razlikujejo le v nepomembnih podrobnostih (npr. v številu pik, v širini roba, itd.). Upošteva se, da je bil videz izdelka dostopen javnosti, če je bil objavljen v postopku registracije ali kako drugače, razstavljen, uporabljen pri trgovanju, ali kako drugače pred datumom vložitve prijave. Zakon določa pogoje pod katerimi se šteje, da videz izdelka ni bil razkrit javnosti:

- če ti dogodki (razstava, uporaba) ne bi mogli postati znani v normalnem poteku poslovanja specializiranim krogom zadevnega področja, ki delujejo v Evropski skupnosti,
- če je bil razkrit pod izrecnimi ali ne izrecnimi pogoji zaupnosti,
- zaradi podatkov, ki jih je dal oblikovalec, njegov pravni naslednik ali tretja oseba,
- zaradi dejanja teh oseb,
- zaradi zlorabe v odnosu do oblikovalca ali njegovega pravnega naslednika.

⁷ SIPO – Urad za intelektualno lastnino

⁸ 33 člen ZIL

Za veljavnost zadnjih treh alinej je potrebno upoštevati še časovni okvir, in sicer da je bila prijava za model vložena v roku 12 mesecev od dneva razkritja videza izdelka javnosti.

Prijava modela se vloži na Uradu za intelektualno lastnino. Če videz izdelka ustreza vsem pogojem ZIL-a in Pravilnika o vsebini prijave modela se izda odločba o registraciji, se vpiše v register in se objavi njegovo registracijo. Zakon daje imetniku modela izključno pravico do uporabe videza izdelka in prepreči tretjim osebam, ki nimajo njegovega soglasja, da ga uporabljajo (z uporabo je mišljeno izdelovanje, dajanje na trg, uvažanje, izvažanje ali uporabljanje izdelka in podobno). Določena uporaba videza izdelka ne posega v imetnikovo pravico, in sicer: če gre za dejanja ki so storjena za zasebne in negospodarske namene, raziskave in poskusi vseh vrst ali dejanja reproduciranja za namene citiranja ali učenja⁹.

Videz izdelka je lahko predmet avtorskoprnega varstva od dneva, ko je bil ustvarjen ali določen v katerikoli obliki, če izpolnjuje pridobitev takšnega varstva po Zakonu o avtorskih in sorodnih pravicah. Avtorskopravno varstvo videza izdelka je bilo priznано v številnih primerih za oblikovanje pohištva, modnih kreacij, grafično oblikovanje plakata, itd.

Model traja eno ali več petletnih obdobij, vendar največ petindvajset let od datuma vložitve prijave.

Znamka

Znamka je zelo priljubljena oblika pravice industrijske lastnine. Po 42. členu ZIL-a, se z znamko varuje znak ali kombinacija znakov, ki omogoča potrošniku razlikovanje blaga ali storitev enega podjetja od blaga in storitev drugega podjetja. Vsak znak se lahko registrira kot kolektivna znamka, ki izpolnjuje pogoje za znamko in je primeren za razlikovanje blaga ali storitev članov nosilca kolektivne znamke od blaga in storitev drugih podjetij z ozirom na proizvodni ali geografski izvor, vrsto, kvaliteto ali kakšne druge značilnosti. Besedo blagovna znamka vse pogosteje nadomeščamo z izrazom »tržna znamka«. V teoriji tržnega komuniciranja namreč poznamo korporativne, storitvene in blagovne znamke. Ker so vse tri na trgu, je njihova nadpomenka in zato najboljši izraz za katerokoli entiteto na trgu ravno tržna znamka. Tržna znamka pa ni logotip ali celostna podoba ampak skupek vtisov, izkušenj in idej, ki jih ima uporabnik o tržni znamki. Tržna znamka je torej v uporabniku in ne pri lastniku znamke. Strokovnjaki zato priporočajo trajen razvoj znamk po meri ciljnega uporabnika in po priporočilih integriranega (povezanega) tržnega komuniciranja.

Zakaj imeti znamko?

- Prepoznava izdelka, blaga ali storitve,
- razlikovanje med enakimi oziroma podobnimi izdelki,
- javna podoba in ugled,
- zaupanje,
- zvestoba strank,
- dobro ime podjetja,
- čustvena navezanost na posamezne znamke,

⁹ 19. In 37. člen ZIL

- pomeni skupek prednosti in lastnosti.

Blagovna znamka pomeni poslovno premoženje. Blagovna znamka Coca-Cole je vredna več kot 50 milijard dolarjev.

Za znamke veljajo: beseda, osebno ime, črka, številka, oblika, logotip, etiketa ali njihove kombinacije. V Republiki Sloveniji in nekaterih drugih državah za znamke veljajo tudi slogan, tridimenzionalni znak (oblika izdelka ali embalaže), zvočni znak (zvok) in vonjalni znak (vonj).

Imetnik znamke ima izključno pravico do uporabe znamke. Tretjim osebam, ki nimajo njegovega soglasja, lahko prepreči uporabo v gospodarskem prometu kateregakoli znaka za enako ali podobno blago in je identičen ali podoben njegovemu znaku ter obstaja verjetnost zmede v javnosti v smislu povezovanja med znakom in znamko, kot tudi za različno blago, če gre za znamko ugleda. Prepoved uporabe obsega med drugim:

- opremljanje blaga ali njegove embalaže z znakom,
- ponujanje, dajanje na trg, skladiščenje blaga s tem znakom,
- uvoz ali izvoz blaga pod tem znakom in
- uporaba znaka na poslovni dokumentaciji in v oglaševanju¹⁰.

Znamka traja deset let od datuma vložitve prijave in se lahko poljubno mnogokrat obnovi za obdobje naslednjih dešete let.

Prijava za registracijo znamke se vložijo pri Uradu za intelektualno lastnino. Znamko je mogoče pridobiti po nacionalni poti, pridobitev znamke Skupnosti in po mednarodni poti.

Geografska označba

Geografska označba¹¹ je pravica industrijske lastnine, ki označuje da blago izvira iz določenega ozemlja, območja ali kraja na tem ozemlju, če je kakovost, sloves ali kakšna druga značilnost tega blaga bistveno odvisna od njegovega geografskega porekla. Geografska označba je izrecno strogo vezana na določeno območje, saj to določa njeno vsebino in pomen. Poleg tega pa mora imeti tudi določene kakovostne lastnosti, ki so odvisne od določujočih značilnosti prvin tega kraja. Geografske označbe udeležence v gospodarskem prometu seznanjajo s tem, od kod določeno blago izvira, kje ga izdelujejo ali pridelujejo, npr. muransko steklo, idrijske čipke, nanoški sir, itd. Te označbe so hkrati tudi sporočilo o določeni posebni kakovosti ali kakšni drugi posebni lastnosti proizvodov, ki je v neposredni zvezi z določenim območjem, npr. goriške češnje, mineralna voda ter kristalni izdelki iz Rogaške Slatine.

Zakon razlikuje med neposrednimi in posrednimi geografskimi označbami. Neposredne so tiste pri katerih ime kraja izhaja iz označbe, npr. idrijska čipka ali prekmurska gibanica. Posredne pa so tiste, ki ne vsebujejo ozemeljskega poimenovanja, je pa zveza z določenim krajem produkt miselne operacije npr. Eifflov stolp ali slika nizozemske pokrajine z mlini na veter.

¹⁰ 47. člen ZIL

¹¹ 55. člen ZIL

Potrebno je poudariti, da se po ZIL-u lahko zavarujejo vse oznake, ki izpolnjujejo predpisane pogoje, razen oznaka za kmetijske pridelke oziroma živila ter za vina in za druge proizvode iz grozdja in vina. Geografsko označbo za kmetijske pridelke oziroma živila namreč ureja Zakon o kmetijstvu, geografsko označbo za vina in druge proizvode iz grozdja in vina pa Zakon o vinu in drugih proizvodih iz grozdja in vina.

Zahtevo za pridobitev geografske označbe lahko pri nas vložijo:

- združenje pravnih ali fizičnih oseb,
- zbornice,
- občine,
- širše lokalne skupnosti, državni organi.

Trajanje geografske označbe ni omejeno.

Patent s skrajšanim trajanjem

Patent s skrajšanim trajanjem je omejen na deset let. S tem patentom ni mogoče zavarovati postopkov in novih rastlinskih sort ali živalskih pasem, vendar pa njegovemu imetniku ni treba predložiti dokazila o novosti, inventivnosti in industrijski uporabljivosti izuma.

Dodatni varstveni certifikat

Dodatni varstveni certifikat (DVC) je pravica, ki jo, kot navaja SIPO, lahko pridobi imetnik patenta neposredno po izteku 20. leta veljavnosti, če je predmet patenta proizvod ali postopek za proizvodnjo oziroma uporabo proizvoda, za katerega je pred pričetkom gospodarskega izkoriščanja treba izvesti z zakonom predpisani uradni postopek odobritve za obdobje, ki je enako času ki je potekel med datumom, ko je bila vložena prijava za osnovni patent in datumom prve odobritve, da se da proizvod na trg Evropske skupnosti, skrajšanim za dobo petih let in sicer za največ pet let.

3.2 AVTORSKE IN SORODNE PRAVICE

Avtorsko pravo pri nas ureja že Ustava (60. člen), vendar zelo na splošno. Natančnejša in pregledna ureditev je določena z Zakonom o avtorskih in sorodnih pravicah (ZASP). Zakon določa, da so avtorska dela individualne intelektualne stvaritve s področja književnosti, znanosti in umetnosti ki so na kakršenkoli način izražene, če ni z zakonom drugače določeno. Takšno delo je:

- človekova stvaritev in ne rezultat naprave,
- izhaja iz določenega področja ustvarjalnosti - znanosti, književnosti, umetnosti,
- nastalo v »avtorjevem duhu« (duhovnost) in vsebuje osebno noto avtorja (individualnost),
- zaznavno s človeškimi čuti, potrebna je njegova izraženost bodisi na materialnem nosilcu ali kako drugače (npr. koncert).

Tipični primeri avtorskega dela so:

- govornjena dela (govori, pridige, predavanja),
- pisana dela (leposlovna dela, članki, priročniki, sporočila za javnost, računalniški program),
- glasbena dela z besedilom ali brez njega,
- gledališka, gledališko-glasbena in lutkovna dela,
- koreografska in pantomimska dela,
- fotografska dela in dela narejena po postopku podobnem fotografiranju,
- avdiovizualna dela,
- likovna dela (slike, grafike, kipi),
- arhitekturna dela (skice, načrti, izvedeni objekti s področja arhitekture, urbanizma in krajinske arhitekture),
- dela uporabne umetnosti in industrijskega oblikovanja,
- kartografska dela,
- predstavitev znanstvene, izobraževalne ali tehnične naprave (tehnične risbe, načrti, skice, tabele, izvedenska mnenja, plastične predstavitve in druga dela enake narave).

Avtorska pravica nastane s samo stvaritvijo dela in je ni potrebno registrirati, kot je to potrebno pri industrijski lastnini. Avtor je fizična oseba, ki je ustvarila avtorsko delo. Domneva se, da je avtor tisti, katerega ime, psevdonim ali znak je na običajen način naveden na delu ali pri objavi dela. Če na delu tega ni navedenega, je izdajatelj upravičen do uveljavljanje avtorskih pravic. Iz avtorske pravice, ki je enovita pravica, izhajajo izključna osebna upravičenja (moralne avtorske pravice), izključna premoženjska upravičenja (materialne avtorske pravice) in druga upravičenja avtorja (druge pravice avtorja).

Moralne avtorske pravice so vezane na avtorja osebno, kar pomeni da se jih ne da prenesti na drugo osebo. Te varujejo avtorja glede njegovih osebnih in duhovnih vezi do dela in niso namenjene za pridobivanje dohodka, vendar pa ima kršitev avtorskih moralnih pravic lahko za avtorja materialne posledice.

Materialne pravice varujejo premoženjske interese avtorja in omogočajo, da se avtor sam odloči o uporabi ali ne uporabi njegovega dela.

Druge pravice avtorja omogočajo avtorju dostop do njegovega dela, ki je že bilo preneseno na tretjo osebo iz točno določenih razlogov ali za ustrezno nadomestilo. Avtorska pravica nastane v trenutku stvaritve avtorskega dela in traja za čas avtorjevega življenja in še 70 let po njegovi smrti, kar pomeni da lahko dediči zahtevajo avtorskopravno varstvo še sedemdeset let po avtorjevi smrti.

3.3 TOPOGRAFIJE POLPREVODNIŠKIH VEZIJ

Zakon o varstvu topografije polprevodniških vezij (UL RS, št. 7/03 - uradno prečiščeno besedilo) opredeljuje polprevodniško vezje kot napravo za izvajanje elektronske funkcije, ki je v končni obliki ali obliki nedeljiva celota iz ene ali več spojenih plasti s polprevodniškimi elementi, od katerih je vsaj eden aktiven element. Topografija polprevodniškega vezja je enolično določeno zaporedje medsebojno povezanih slikovnih vzorcev za vsako plast polprevodniškega vezja, pri čemer ti vzorci ponazarjajo razporeditev polprevodniških elementov na plasteh, ne glede na

način kako je ta razporeditev upodobljena z napisom, kodami ali kako drugače izražena.

4 NEDOVOLJENI POSEGI V PRAVICE INTELEKTUALNE LASTNINE

Za vse države članice Evropske unije je dandanes eden od največjih problemov nelegalna trgovina s kitajskim blagom. Skorajda ni vrste blaga, kjer še ni bilo odkritih ponaredkov. V večini primerov so najbolj slabo narejeni tisti izdelki, ki ogrožajo varnost in zdravje evropskih prebivalcev, njihove službe, skupnostno konkurenčnost, trgovino ter investicije v razvoj in inovacije. Lahko govorimo o tisočkratnem zvišanju količine zaseženega blaga, kar kaže tudi na to da so velik napredek naredili organi pregona. Zadnja leta se zmanjšuje število odkritih ponaredkov cigaret, CD in DVD zgoščenk ter igrač. Pri cigaretah je padec rezultat dobrega mednarodnega sodelovanja na tem področju, kjer je bilo razkritih kar nekaj mednarodnih kriminalnih združb. Pri CD in DVD zgoščenkah je širokopasovna internetna povezava znatno znižala izdelavo piratskih izdelkov, ker je množicam dostop do glasbenih in filmskih del cenejši in hitrejši. Pri igračah so veliko naredili mediji z oglaševanjem in ozaveščanjem prebivalstva o nevarnosti blaga in delcev, ki so uporabljeni pri izdelavi igrač.

Ker carinske administracije držav članic v veliki meri posvečajo pozornost vsem tem zadevam in tudi ukrepajo, se tudi »organizatorji« prilagajajo in spreminjajo, ter si izmišljujejo nove ukane, kako bi čim več takih izdelkov plasirali na evropska tla. Zmanjšuje se uvoz določenega blaga s poreklom iz Kitajske, povečuje pa uvoz iz Malezije, Tajske, Turčije, Singapurja, Izraela in Hong Konga. Po opravljenih analizah in temeljitem pregledu takih pošiljk (pakiranje, določanje poti) pa je ugotovljeno, da tudi to blago dejansko izvira iz Kitajske in ne iz držav iz katerih je prvotno prijavljeno. Visoko tveganje pri pošiljanju večjih količin ponarejenega blaga (kontejnerji-ladijski prevoz), je pripeljalo do porasti poštne prometa med državami tretjega sveta in državami članicami.

	2008	2008	2009	2010
Ponarejeni izdelki	172.699	128.701	1.120.178	1.589.227

Tabela 1: Zaseženi ponarejeni izdelki v R. Sloveniji v obdobju 2007-2010 v kosih (Vir: Slovenska carina v letu 2010, RS, MF, CURS, Ljubljana 2011)

4.1 PONAREJENO BLAGO V POŠTNIH POŠILJKAH

Zadnje čase bliskovito narašča ponarejanje nevarnih živilskih artiklov ter zdravil. Pojavlja se vedno večje število pošiljk z manjšo količino izdelkov, v malih pošiljkah, kar nakazuje na to, da se ponarejevalci ne upajo tvegati z večjimi pošiljkami, ki so praviloma uničene.

V letu 2010 je bilo odkritih in začasno zaseženih precej več izdelkov kot v preteklih letih. Še vedno največ ponaredkov pri nas odkrijemo v Luki Koper. Vse pogosteje se

odkriva tihotapljenje ponaredkov tudi na drugih lokacijah, kar pomeni da se poti tihotapljenja pogosto spreminjajo. Ponarejeno je različno komercialno blago: tekstilni izdelki, torbice, denarnice, obutev, modni dodatki, živilski izdelki, igrače, cigarete, parfumi, ure, zobne paste, hrana za dojenčke, pralni praški, telefoni, očala, računalniška oprema in zdravila.

Veliko ponaredkov prispe v Slovenijo po pošti v malih pošiljkah. Največkrat je izvor blaga Kitajska, Hongkong in Indija. Blago, ki prispe v koprsko pristanišče je običajno namenjeno v druge države (Češka, Slovaška, Avstrija, Nemčija in Bosna in Hercegovina). Blago poslano po pošti v malih pošiljkah, skupne mase do 30 kg, je namenjeno manjšim podjetjem in največkrat fizičnim osebam.

Skrb zbuja predvsem področje zdravil, kjer se ponarejajo praktično vse vrste zdravil od antibiotikov, zdravil za zdravljenje raka, tablete za zniževanje stopnje holesterola in zdravila za zdravljenje erektilnih motenj (Viagra, Cialis, Levitra).

»Slovenska carina je v boju proti ponaredkom zelo uspešna. V letu 2006 je bila na drugem mestu po številu zaseženih predmetov med vsemi članicami EU« je povedal generalni direktor CURS-a, g. Rajko Skubic na razstavi ponarejenih izdelkov, ki jo je organizirala slovenska carina 9. maja 2011 ob dnevu Evrope.¹² Na razstavi je pokazano več kot 100 ponarejenih izdelkov. Najpogosteje ponarejene znamke so: Hugo Boss, Diesel, Louis Vuitton, Gucci, Playboy, Adidas, Nike, Pzifer, Lilly in Nokia.

Ponarejeno blago je:

- blago, vključno z embalažo, ki je brez dovoljenja označeno z znakom, identičnim znamki, ki je veljavno registrirana za enako vrsto blaga ali ki je ni mogoče razlikovati od take znamke, s čimer se kršijo pravice imetnika zadevne znamke, veljavne v Republiki Sloveniji oziroma na območju Skupnosti;
- kakršenkoli simbol blagovne znamke (logotip, etiketa, nalepka, brošura, navodila za uporabo, garancijski dokument), ne glede na to, ali je predložen skupaj z blagom ali ločeno od blaga, če so podane enake okoliščine kot za blago v prejšnji alineji;
- embalaža, ki je označena z blagovno znamko ponarejenega blaga in je predložena ločeno od blaga, če so podane enake okoliščine kot za blago v prvi alineji;
- blago, ki je neupravičeno označeno z veljavno geografsko označbo ali z znakom, ki ga v njegovih bistvenih lastnostih ni mogoče razlikovati od te geografske označbe, veljavne v Republiki Sloveniji;
- blago, s katerim se krši patent ali dodatni varstveni certifikat, veljaven v Republiki Sloveniji.

Piratsko blago

Piratsko blago je kopija ali imitacija blaga ali blago, ki vsebuje kopijo ali imitacijo blaga, izdelano brez soglasja imetnika avtorske ali sorodne pravice ali imetnika modela, ne glede na to, ali so te pravice registrirane po zakonodaji države članice ali

¹² http://www.carina.gov.si/si/novosti/sgd/razstava_ponaredkov/

ne, ali osebe z ustreznim pooblastilom imetnika v državi izdelave, kadar se za izdelavo takšnih kopij krati pravica po pravu Skupnosti ali države članice, v kateri je vložena zahteva za varstvo pravic.

Za ponarejeno ali piratsko blago se šteje tudi vsak kalup ali matrica, ki je posebej oblikovana ali prilagojena za izdelavo ponarejene blagovne znamke ali blaga, označenega s takšno blagovno znamko, ali za izdelavo piratskega blaga, če se z uporabo takšnega kalupa ali matrice krati pravica imetnika pravice po pravu Skupnosti ali države članice, v kateri je vložena zahteva za varstvo pravic.

4.2 INŠTITUCIJE, KI VARUJEJO PRAVICE INTELEKTUALNE LASTNINE

V Republiki Sloveniji se z varovanjem pravic intelektualne lastnine ukvarjajo naslednji organi:

- Urad Republike Slovenije za intelektualno lastnino (URSIL),
- Carinska uprava Republike Slovenije (CURS),
- Tržni inšpektorat Republike Slovenije (TIRS) in
- Generalna policijska uprava (GPU).

Za spore v zvezi s pravicami intelektualne lastnine je pristojno izključno Okrajno sodišče v Ljubljani.

URSIL vodi postopke za pridobitev patentov, registracijo znamk, modelov, topografij polprevodniških vezi in geografskih označb, vodi registre pravic industrijske lastnine, pripravlja zakonske predpise s tega področja, zastopa Slovenijo v mednarodnih organizacijah, ki delujejo na področju intelektualne lastnine ter nudi administrativno pomoč.

CURS izvaja nadzor nad blagom pri uvozu, izvozu in tranzitu, na mejnih prehodih in na notranjih blagovnih izpostavah.

TIRS kontrolira blago na celotnem ozemlju države, pristojen za avtorske pravice.

GPU ne odkriva dejanj kršitve pravic intelektualne lastnine, ampak dobi prijavo oškodovanca, nosilca pravice industrijske lastnine.

Mednarodne organizacije na področju varovanja pravic intelektualne lastnine so: WIPO – Svetovna organizacija za varstvo intelektualne lastnine, EPO – Evropski patentni urad, OHIM – Urad za harmonizacijo na notranjem trgu Skupnosti, EUROPOL – organ kazenskega pregona Evropske unije ter OLAF – Urad Evropske Komisije za boj proti goljufijam.

5 UKREPANJE CARINSKIH ORGANOV OB SUMU KRATENJA PRAVIC INTELEKTUALNE LASTNINE V MALIH POŠILJKAH

Ena izmed temeljnih nalog carinske službe v EU in Republiki Sloveniji je tudi zaščita pravic intelektualne lastnine, kar pomeni dolžnost kontrole pošiljk pri uvozu, izvozu, tranzitu, začasnem uvozu in začasnem izvozu, ki bi lahko vsebovale blago, ki takšne pravice krši. Carinski organ lahko ob sumu, da se z nekim blagom krati pravica intelektualne lastnine, ukrepa in blago začasno zadrži.

Pravne podlage za ukrepanje carinskih delavcev so:

- Uredba Sveta (ES) št. 1383/2003, z dne 22. julij 2003, o carinskem ukrepanju zoper blago, glede katerega obstaja sum, da krši določene pravice intelektualne lastnine in o ukrepih, ki jih je treba sprejeti zoper blago, glede katerega je ugotovljeno, da je kršilo take pravice¹³,
- Uredba Komisije (EGS) št. 1894/2004, z dne 21. oktobra 2004, 1891/2004, o sprejemu določb za uporabo Uredbe Sveta (ES) št. 1383/2003,
- Zakon o izvajanju carinskih predpisov Evropske skupnosti (ZICPES)¹⁴,
- Pravilnik o načinu predložitve varščine, kriterijih za določitev njene višine in načinu sprostitev oziroma unovčitve varščine v primerih carinskih ukrepov pri kršitvah pravic intelektualne lastnine¹⁵.

5.1 POSTOPEK IZVEDBE KONTROLE IN UVEDBA POSTOPKA ZAČASNEGA ZADRŽANJA

Na podlagi pooblastil lahko carinski delavci ukrepajo na meji ali kjerkoli v notranjosti območja Republike Slovenije zoper blago, ki krši pravice intelektualne lastnine, razen za blago ki se nahaja v prtljagi potnikov in je nekomercialne narave, v mejah ki veljajo za oprostitev plačila uvoznih dajatev.

Male pošiljke oziroma paketi, ki so nakup spletne trgovine nimajo statusa osebne prtljage in so predmet kontrole.

Pri malih pošiljkah oziroma paketih, ki so internetni nakupi, mejni organ predstavlja carinska Izpostava Pošta Ljubljana. Pri prvem pregledu pošiljk se upoštevajo država nakupa, vrsta blaga, pošiljatelj in prejemnik. Občasno je pri pregledu prisoten službeni pes s svojim vodnikom. V drugem izločanju se postavi še meja za obračun dajatev, ki trenutno znaša za davek na dodano vrednost nad 22 evrov in carino za blago v vrednosti nad 150 evrov. Dostikrat se blago, ki krši pravice intelektualne lastnine odkrije že pri prvi kontroli, veliko pa jih vseeno zaradi velike količine poštnega prometa odkrijejo pri samemu obračunu dajatev in bolj podrobnemu pregledu ter uvrstitvi blaga v tarifno skupino. Takšno blago se izloči.

Pri tej količini dela je znanih že veliko imetnikov, ki so zahtevali varstvo svojih pravic in vložili zahtevo za ukrepanje carinskih organov. Dostikrat pa je znano ime

¹³ Temeljna uredba: UL EU L 196, 2.8.2003, str. 7

¹⁴ ZICPES: UL RS, št. 25/2004

¹⁵ Pravilnik: UL RS, št. 70/2004

blagovne znamke, ni pa znano kdo je imetnik pravice. Zato se pred izdajo odločbe o začasnem zadržanju mora preveriti, ali je pravica imetnika zavarovana na območju Republike Slovenije.

- Nacionalno varovane pravice so registrirane na UIL, register pa je dostopen na strani: <http://www2.uil-sipo.si/>.
- Pravice intelektualne lastnine na območju Skupnosti so registrirane pri OHIM in dostopne na strani: <http://oami.europa.eu/>.
- Mednarodno varovane pravice so registrirane pri WIPO, register pa je dostopen na strani: <http://www.wipo.int/ipdl/en/search/>.

Če obstaja dovolj razlogov za sum, da gre za ponarejeno blago vendar za varstvo pravic ni bila vložena zahteva, se izda odločba o začasnem zadržanju blaga po uradni dolžnosti.

V odločbi mora, poleg ostalih podatkov, biti jasno napisano za kakšno blago gre, natančen opis, navedena mora biti pravica, ki je domnevno kršena in še vpletene stranke.

Po vročitvi ima stranka 10 dni časa da se izreče o blagu, ali je ponarejeno ali ne. Če se stranka ne izreče, ali se strinja s trditvijo carinskega organa, se začasno zadržano blago uniči. V nasprotnem primeru, če stranka trdi da blago ni ponaredek, imetnik pravice pa ugotovi nasprotno, imetnik proti stranki vloži tožbo pri sodišču in tam argumentira svoje navedbe.

Kadar neka oseba posega v pravice imetnika brez njegovega soglasja, lahko imetnik vloži tožbo zoper kršitelja pri pristojnem sodišču in zahteva:

- prepoved kršitve in nadaljnjih kršitev,
- odstranitev predmetov in sredstev kršitve iz trgovinskih tokov z upoštevanjem interesov dobrovernih tretjih oseb,
- odstranitev stanja, ki je nastala s kršitvijo,
- uničenje predmetov kršitve,
- uničenje sredstev kršitve, ki so izključno ali pretežno namenjena ali se uporabljajo za kršitev in so v lasti kršitelja,
- prepustitev predmetov kršitve tožniku proti plačilu proizvodnih stroškov,
- objava sodbe za kršitelja, povrnitev škode.

5.2 UNIČENJE PONAREJENEGA BLAGA

Blago, glede katerega je po zaključku postopka ugotovljeno, da krši pravico intelektualne lastnine, ne sme biti:

- vneseno v carinsko območje Skupnosti,
- sproščeno v prost promet,
- izneseno iz carinskega območja Skupnosti,
- izvoženo,
- ponovno izvoženo,
- v odložnem postopku ali
- v prosti coni ali v prostem skladišču.

Ponarejeno blago ne sme na trg. Uničuje se v prisotnosti imetnika pravice intelektualne lastnine in pod carinskim nadzorom. Stroški uničenja ne bremenijo države, ampak imetnika pravice, tako kot hramba in ostali stroški, ki nastanejo v zvezi z zadevnim blagom. Če gre za manjše količine se to naredi v skladiščnih prostorih, večje količine se zmeljejo.

Kot kaže Uredba Sveta (ES) št. 1383/2003, (11. člen), mora biti pred uničenjem opravljeno sistematično jemanje vzorcev, ki jih carinski organi hranijo v takem stanju, da predstavljajo dokaz sprejemljiv za sodni postopek v državi članici, v kateri bi utegnil biti potreben.

Slika 3: Ponarejeni športni copati Puma (Vir: <http://www.dnevnik.si/novice/kronika/1042334070>)

Slika 4: Uničevanje piratskih DVD in CD medijev (Vir: <http://24ur.com/novice/gospodarstvo/kopiranje-zase-ni-kriminal.html>)

Slika 5: Zaseženi Playboy izdelki namenjeni za sežig (Vir: <http://www.rtvsllo.si/slovenija/foto-z-ostrim-ocesom-nad-ponaredke/87493>)

5.3 PROBLEMI, S KATERIMI SE SREČUJEJO CARINSKI ORGANI IN STRANKE V POSTOPKU VAROVANJA PRAVIC INTELEKTUALNE LASTNINE V PROMETU MALIH POŠILJK IN PREDLOGI REŠITEV

Glavni problem kršenja pravic intelektualne lastnine je slaba ozaveščenost ljudi o pomenu varovanja teh pravic. Splošno mnenje je »če kupujem zase, nosim na sebi te izdelke ali sam pojem ali spijem taka živila, pijače ali zdravila, ne škodujem nobenemu«. Ne zavedajo se nevarnosti za zdravje njih samih, njihovih otrok in generacij, ki prihajajo za njimi. Velika večina jih ne ve, da kriminalne združbe izkoriščajo poceni delovno silo, čigar velik odstotek so tudi mladoletni otroci. Verjetno ne vedo, da to vpliva na zmanjšanje števila delovnih mest, da kriminalne združbe na ta način opravljajo pranje denarja in da z denarjem pridobljenim iz teh poslov financirajo svoje osnovne dejavnosti, kot so posli s prepovedanimi drogami in mednarodni terorizem.

Drugi žgoč problem je povečanje internetne prodaje ponarejenih izdelkov. Nekateri prodajalci ponujajo ponarejeno blago po isti ceni kot so originalni izdelki, drugi pa imajo zelo nizke cene in s tem izkoriščajo kupce, škodujejo državi in registriranemu imetniku pravice intelektualne lastnine. Ne carinski organi, še manj pa naročniki nimajo zadostnega znanja, da bi lahko ločili ponarejeno od originalnega blaga. Spletne trgovine se pojavljajo in izginjajo tako hitro, da kontrola praktično ni mogoča. Spletne banke ne vračajo denarja za uničeno blago. V Sloveniji ni sankcij za kupce ponarejenega blaga. Blago, ki se izvažata skorajda ne kontrolira. Ni ukrepov zoper prodajalce ponaredkov, ko so ti že enkrat na ozemlju Skupnosti. Dober primer za to so tržnice, na katerih se na primer torbica znamke Louis Vuitton ali škornji znamke Ugg lahko kupijo že za slabih 50 evrov.

Ni samostojno delujočega oddelka na nivoju Generalnega carinskega urada, ki bi se ukvarjal izključno z intelektualno lastnino. Sam postopek zadržanja blaga, obveščanja strank ter predlogov za uničenje je razdeljen med več oddelkov.

Povezanost med organi in institucijami, ki se ukvarjajo z varovanjem pravic intelektualne lastnine je slaba.

Predlogi rešitev opisanih težav

Zavedati se je treba, da je zaradi naraščanja prometa malih pošiljk spletnih nakupov potrebno storiti korak naprej. Ljudi je potrebno bolj obveščati o pomenu kratenja pravic intelektualne lastnine in o nevarnostih neupoštevanja teh pravic. V akcijo je treba vključiti državo in njene institucije, na primer tudi s plakati, ki jih trenutno ni niti na točkah, kjer se vsakodnevno srečujemo s kršitvami, kot je na primer carinska izpostava Pošta Ljubljana. Z anonimnimi vprašalniki bi dobili informacije uporabnikov storitev spletnih nakupov. Problemu varstva pravic intelektualne lastnine je treba pristopiti podobno kot v Franciji in Nemčiji, kjer že imajo posebne oddelke za nadzor interneta. Potrebna je celovitejša obravnava problema in prodajalcev ponarejenega blaga, ne glede na to ali gre za kriminalne združbe ali za individualne posle. Potrebno bi bilo določiti nacionalno kontaktno točko oziroma kontaktno osebo, ki bi v začetni fazi spremljala trende internetne prodaje, sodelovala pri izmenjavi stališč, informacij med državami članicami Skupnosti in podobno. Razviti bo treba orodja v boju proti ponaredek na spletnih straneh v obliki metod prestrežanja blaga, okrepiti povezave s prevozniki malih pošiljk, kurirskih služb in pošte ter kontrolirati finančne tokove z namenom identifikacije prevarantskih spletnih strani. Potrebna je tudi harmonizacija in poenostavitev postopkov pri zasegu majhnih količin, hitrost pri uničevanju ponaredkov in s tem odvratanja od spletnih nakupov. Izboljšati je treba mednarodne in skupnostne kooperacijske mreže z namenom ustanovitve neformalne skupine specialistov za izmenjavo informacij.

6 INFORMIRANOST IN ZADOVOLJSTVO STRANK, KI SE POSLUŽUJEJO USLUG SPLETNIH TRGOVIN – EMPIRIČNI DEL

6.1 OPREDELITEV RAZISKOVALNEGA DELA

Za raziskovalni instrument je bil izbran anketni vprašalnik, ki je bil razdeljen med 25 oseb. Anketni vprašalnik je bil razdeljen med osebe namenjene v prostore Pošte Slovenije, oddelek Carinska Pošta. Vsi anketirani so odgovarjali kot fizične osebe.

Pred samo izvedbo je bilo vsem anketiranim razloženo na katero temo bodo izpolnjevali anketo, ter zakaj jo potrebujemo.

Področja, ki so bila pokrita v anketi so bila razdeljena po naslednjih sklopih: dostopnost informacij, kvaliteta in razumljivost informacij ter način pridobitve le teh, hitrost in stroški pri izvedbi postopka, razumljivost pojma intelektualna lastnina in njena pomembnost, spletna trgovina in kakovost teh storitev, starost in poklic ter na koncu odprto vprašanje, kjer so anketiranci lahko podali mnenja, predloge, pohvale in pritožbe o poslovanju carinske službe.

6.2 ANALIZA ANKETNEGA VPRAŠALNIKA NA TEMO INFORMIRANOSTI IN ZADOVOLJSTVA STRANK, KI SE POSLUŽUJEJO USLUG SPLETNIH TRGOVIN

1. Kje pridobivate informacije v zvezi s carinskimi in trošarinskimi postopki?

Pri prvem vprašanju so anketirani odgovarjali kje pridobivajo informacije v zvezi s carinskimi in trošarinskimi postopki.

Odgovori	Udeleženci (f)	Udeleženci (%)
Iz uradnih publikacij	0	0
Na Generalnem carinskem uradu	16	64
Pri Carinskem uradu	0	0
Na spletni strani carinske službe	8	32
Na seminarjih, delavnicah	0	0
Drugje	1	4

Tabela 2: Kje anketirani pridobivajo informacije v zvezi s carinskimi in trošarinskimi postopki? (Vir: avtor)

Slika 6: Kje anketirani pridobivajo informacije v zvezi s carinskimi in trošarinskimi postopki? (Vir: Avtor)

2. Kakšna je kakovost in razumljivost razpoložljivih informacij?

Pri drugem vprašanju so anketirani odgovarjali glede kakovosti in razumljivosti razpoložljivih informacij.

Odgovori	Udeleženci (f)	Udeleženci (%)
Slaba	6	24
Zadovoljiva	14	56
Dobra	5	20
Zelo dobra	0	0

Tabela 3: Kakšna je kakovost in razumljivost razpoložljivih informacij? (Vir: Avtor)

Slika 7: Kakšna je kakovost in razumljivost razpoložljivih informacij? (Vir: Avtor)

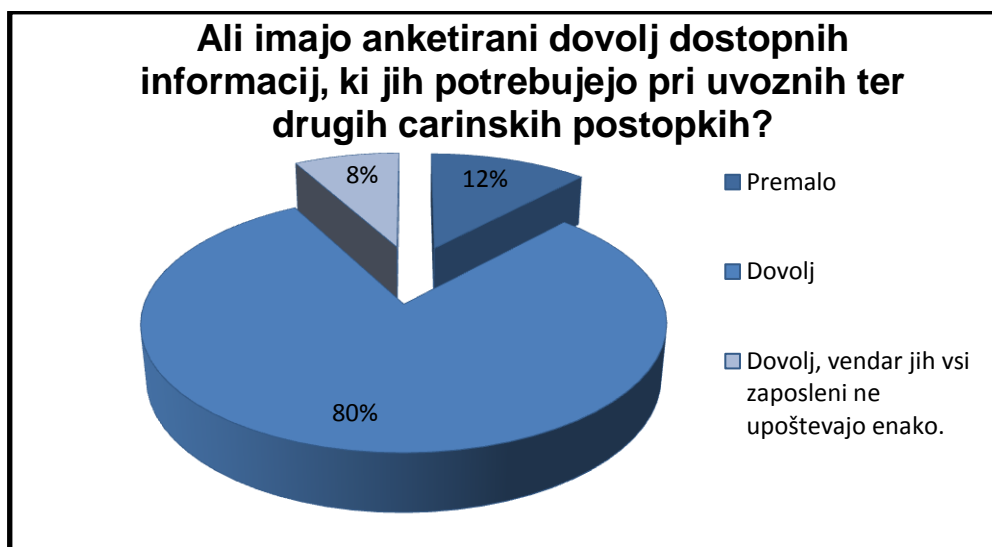
24% anketiranih je odgovorilo, da je kakovost in razumljivost razpoložljivih informacij slaba, 56% anketiranih je mnenja, da je razpoložljivost in razumljivost informacij zadovoljiva, medtem ko je 20% anketiranih odgovorilo, da je kakovost in razumljivost razpoložljivih informacij dobra. Nihče izmed anketiranih ni odgovoril z odgovorom zelo dobra.

3. Ali imate dovolj dostopnih informacij, ki jih potrebujete pri uvoznih ter drugih carinskih postopkih?

Pri tretjem vprašanju smo želeli izvedeti, ali imajo anketirani dovolj dostopnih informacij, ki jih potrebujejo pri uvozi in drugih carinskih postopkih.

Odgovori	Udeleženci (f)	Udeleženci (%)
Premalo	3	12
Dovolj	20	80
Dovolj, vendar...	2	8

Tabela 4: Ali imajo anketirani dovolj dostopnih informacij, ki jih potrebujejo pri uvoznih ter drugih carinskih postopkih? (Vir: Avtor)

Slika 8: Ali imajo anketirani dovolj dostopnih informacij, ki jih potrebujejo pri uvoznih ter drugih carinskih postopkih? (Vir: Avtor)

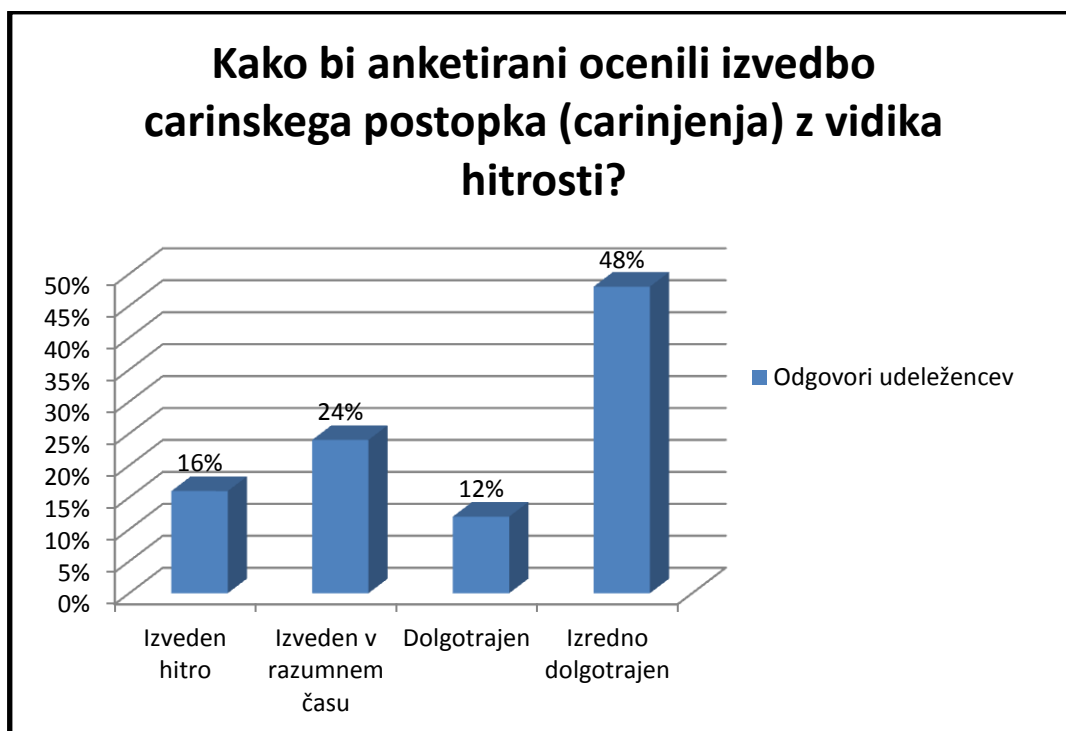
80% anketiranih je mnenja, da imajo dovolj dostopnih informacij, ki jih potrebujejo pri uvoznih ter drugih carinskih postopkih. 12% jih je mnenja, da imajo premalo dostopnih informacij, medtem ko sta dva anketirana odgovorila tudi z dovolj, vendar je težava v tem da jih vsi ne upoštevajo enako.

4. Kako bi ocenili izvedbo carinskega postopka (carinjenja) z vidika hitrosti?

Zanimalo nas je, kako bi anketirani ocenili izvedbo carinskega postopka (carinjenja) z vidika hitrosti.

Odgovori	Udeleženci (f)	Udeleženci (%)
Izveden hitro	4	16
Izveden v razumnem času	6	24
Dolgotrajen	3	12
Izredno dolgotrajen	12	48

Tabela 5: Kako bi anketirani ocenili izvedbo carinskega postopka (carinjenja) z vidika hitrosti? (Vir: Avtor)

Slika 9: Kako bi anketirani ocenili izvedbo carinskega postopka (carinjenja) z vidika hitrosti? (Vir: Avtor)

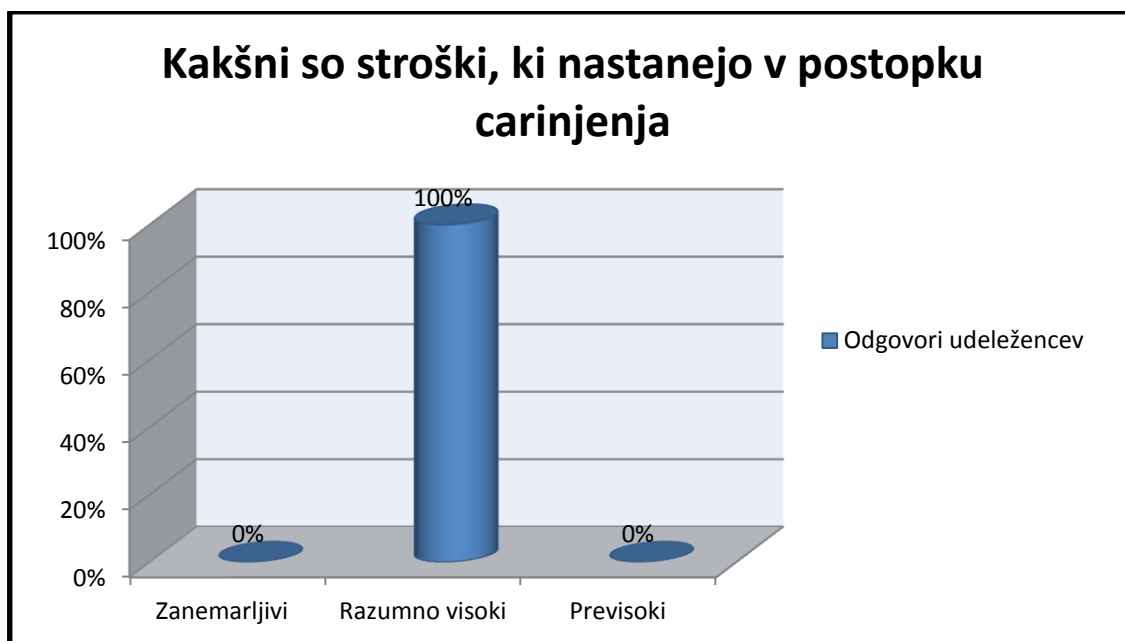
4 anketirani menijo, da je postopek carinjenja z vidika hitrosti izveden hitro, 6 jih je mnenja, da je izveden v razumnem času, 3 anketirani menijo, da je sam proces carinjenja dolgotrajen. Kar 12 anketiranih pa je odgovorilo, da je sam proces carinjenja z vidika hitrosti izredno dolgotrajen.

5. Stroški, ki jih imate pri izvedbi carinskih postopkov so po mnenju anketiranih?

Zanimalo nas je, kaj menijo anketirani o stroških carinskih postopkov (previsoki, razumno visoki, zanemarljivi).

Odgovori	Udeleženci (f)	Udeleženci (%)
Zanemarljivi	0	0
Razumno visoki	25	100
Previsoki	0	0

Tabela 6: Odgovori anketirancev glede višine stroškov, ki nastanejo v postopku carinjenja (Vir: Avtor)

Slika 10: Odgovori anketirancev glede višine stroškov, ki nastanejo v postopku carinjenja (Vir: Avtor)

Vsi anketirani so mnenja, da so stroški, ki nastanejo v postopku carinjenja razumno visoki.

6. Kaj si predstavljate pod pojmom »intelektualna lastnina«?

Zanimalo nas je, kaj si pod pojmom "intelektualna lastnina" predstavljajo anketirani.

Odgovori	Udeleženci (f)	Udeleženci (%)
Ni podanega odgovora	10	40
Podan odgovor	15	60

Tabela 7: Kaj si anketirani predstavljajo pod pojmom »intelektualna lastnina«? (Vir: Avtor)

Slika 11: Kaj si anketirani predstavljajo pod pojmom »intelektualna lastnina«? (Vir: Avtor)

Na to vprašanje jih 10 ni odgovorilo, ostalih 15 je dalo odgovore po katerih se da sklepati, da razumejo pojem, definirali pa so ga s svojimi besedami.

7. Kako pomembno je za vas varovanje pravic intelektualne lastnine?

Zanimalo nas je, kako pomembno je za anketirance varovanje pravic intelektualne lastnine.

Odgovori	Udeleženci (f)	Udeleženci (%)
Ni pomembno	10	40
Zelo pomembno	15	60

Tabela 8: Kako pomembno je za anketirane varovanje pravic intelektualne lastnine? (Vir: Avtor)

Slika 12: Kako pomembno je za anketirane varovanje pravic intelektualne lastnine? (Vir: Avtor)

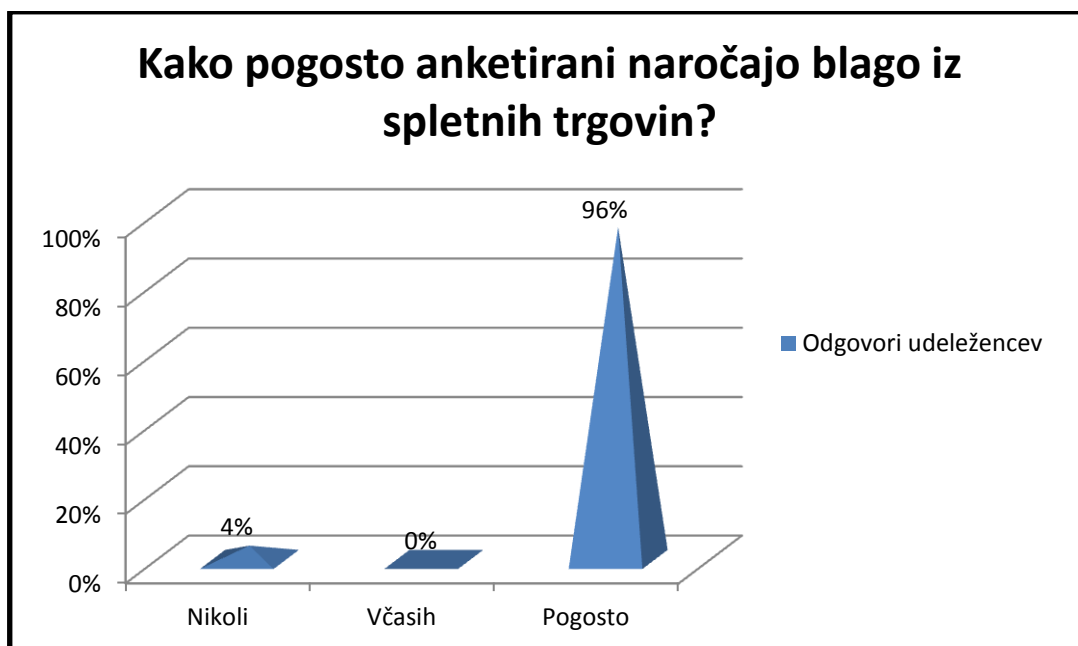
Na vprašanje smo dobili zanimive odgovore od 15 anketiranih. Odgovori so bili naslednji: več kaj kupuješ, da se zaščitijo patenti, ker sem lastnik inovacije in dobro vem kaj to pomeni, da se izdelki blagovnih znamk morajo razlikovati od ponaredkov, da spodbujamo inovacije in izboljšave, ter njihov prodor na tržišče, in še par odgovorov, da je varovanje pomembno, ker ščiti dobro ime prodajalca. 10 anketiranih ni podalo odgovora na to vprašanje.

8. Kako pogosto naročate blago iz spletnih trgovin?

Zanimalo nas je, kako pogosto anketirani nakupujejo preko spletnih trgovin.

Odgovori	Udeleženci (f)	Udeleženci (%)
Nikoli	1	4
Včasih	0	0
Pogosto	24	96

Tabela 9: Kako pogosto anketirani naročajo blago iz spletnih trgovin? (Vir: Avtor)

Slika 13: Kako pogosto anketirani naročajo blago iz spletnih trgovin? (Vir: Avtor)

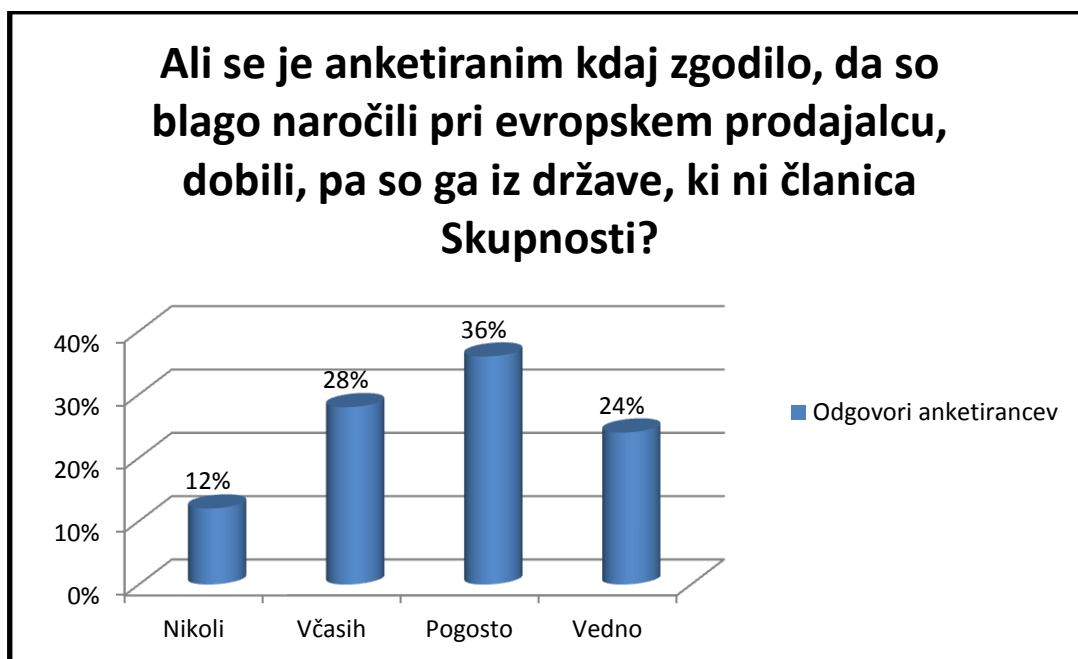
24 anketirancev je odgovorilo, da preko spletnih trgovin naročajo pogosto, en anketiranec preko spleta ne nakupuje nikoli. Nihče izmed anketiranih v anketi ni podal odgovora včasih.

9. Ali se vam je zgodilo, da ste blago naročili pri evropskem prodajalcu, dobili pa ste ga iz države, ki ni članica Skupnosti?

Zanimalo nas je, ali se je anketirancem kdaj zgodilo, da so blago naročili na evropskem trgu, dobili pa so ga iz države, ki ni članica skupnosti.

Odgovori	Udeleženci (f)	Udeleženci (%)
Nikoli	3	12
Včasih	7	28
Pogosto	9	36
Vedno	6	24

Tabela 10: Ali se je anketiranim kdaj zgodilo, da so blago naročili pri evropskem prodajalcu, dobili, pa so ga iz države, ki ni članica Skupnosti? (Vir: Avtor)

Slika 14: Ali se je anketiranim kdaj zgodilo, da so blago naročili pri evropskem prodajalcu, dobili, pa so ga iz države, ki ni članica Skupnosti? (Vir: Avtor)

3 anketirani so podali odgovor, da nikoli niso dobili blaga iz tretjega sveta, kljub temu, da je bilo naročeno pri evropskem prodajalcu. 7 oseb je odgovorilo, da včasih prejmejo blago iz tretjega sveta, medtem ko jih je 9 odgovorilo, da pogosto prejmejo blago iz tretjega sveta. 6 oseb je odgovorilo, da vedno prejme blago iz tretjega sveta, kljub temu da je bilo naročeno pri evropskem prodajalcu.

10. Ali ste kdaj naročili blago priznane blagovne znamke, plačali primerno ceno, dobili pa ponaredek?

Zanimalo nas je, ali so anketirani kdaj naročili blago priznane blagovne znamke, plačali primerno ceno, dobili pa ponaredek.

Odgovori	Udeleženci (f)	Udeleženci (%)
Nikoli	4	16
Včasih	3	12
Pogosto	5	20
Vedno	0	0
Ne vem	8	32

Tabela 11: Ali so anketirani kdaj naročili blago priznane blagovne znamke, plačali primerno ceno, dobili pa ponaredek? (Vir: Avtor)

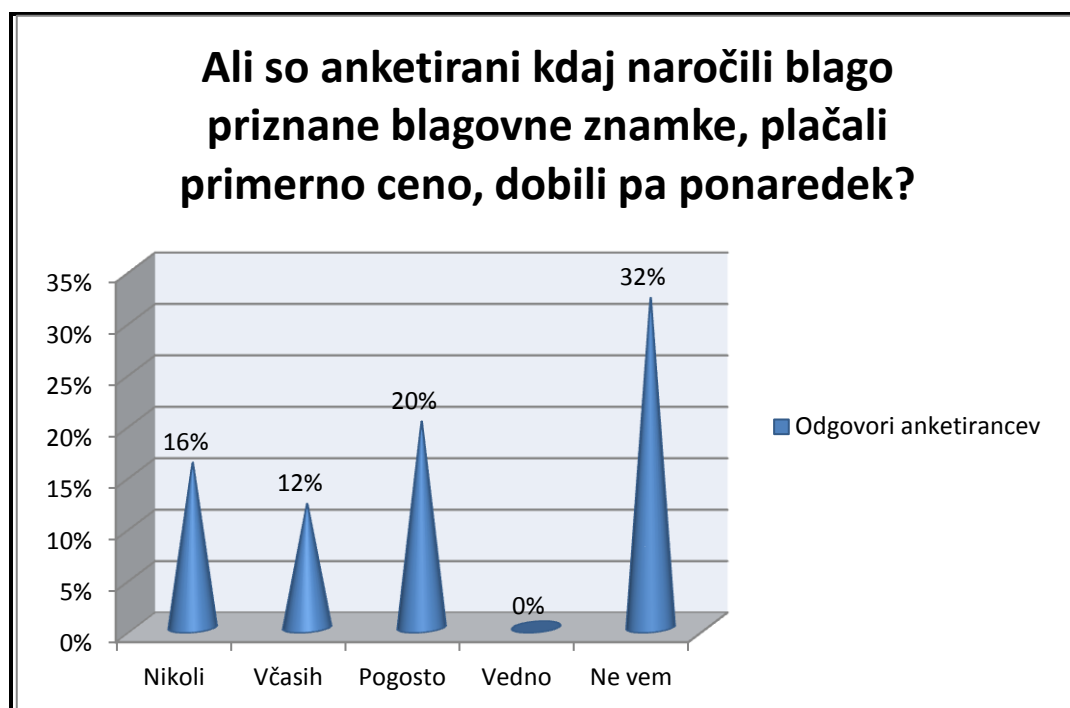

Tabela 12: Ali so anketirani kdaj naročili blago priznane blagovne znamke, plačali primerno ceno, dobili pa ponaredek? (Vir: Avtor)

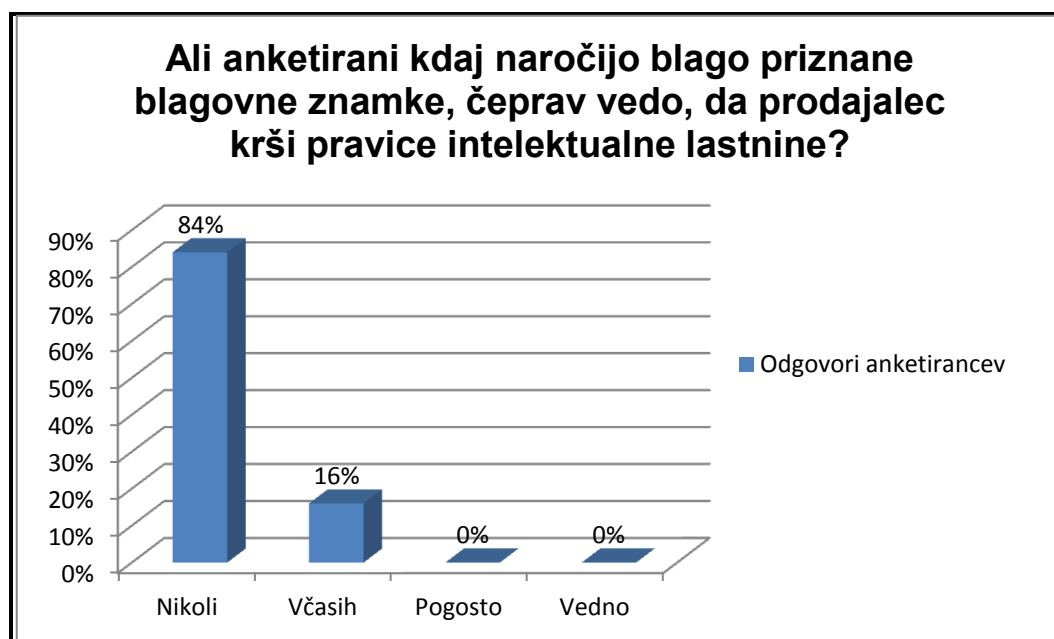
4 anketirani so odgovorili, da nikoli niso dobili ponaredka, 3 anketirani so ponaredek dobili le včasih, 5 anketirancev pa je ponarejen izdelek prejelo pogosto. Na odgovor vedno ni odgovoril nihče izmed anketiranih, medtem ko jih je 8 odgovorilo, da ne vedo, če so kdaj dobili ponaredek.

11. Ali kdaj naročite blago priznane blagovne znamke, čeprav veste da prodajalec krši pravice intelektualne lastnine?

Zanimalo nas je, ali anketirani kdaj naročijo priznane blagovne znamke, čeprav vedo da prodajalec krši pravice intelektualne lastnine.

Odgovori	Udeleženci (f)	Udeleženci (%)
Nikoli	21	84
Včasih	4	16
Pogosto	0	0
Vedno	0	0

Tabela 13: Ali anketirani kdaj naročijo blago priznane blagovne znamke, čeprav vedo, da prodajalec krši pravice intelektualne lastnine? (Vir: Avtor)

Slika 15: Ali anketirani kdaj naročijo blago priznane blagovne znamke, čeprav vedo, da prodajalec krši pravice intelektualne lastnine? (Vir: Avtor)

21 anketiranih je odgovorilo, da nikoli ne naročajo ponarejenega blaga priznane blagovne znamke, saj vedo, da bi s tem kršili pravice intelektualne lastnine. 4 anketirani so odgovorili, da kupijo takšno blago včasih, medtem ko na odgovora pogosto in vedno ni odgovoril nihče.

12. Če ste na prejšnje vprašanje odgovorili z DA navedite razlog.

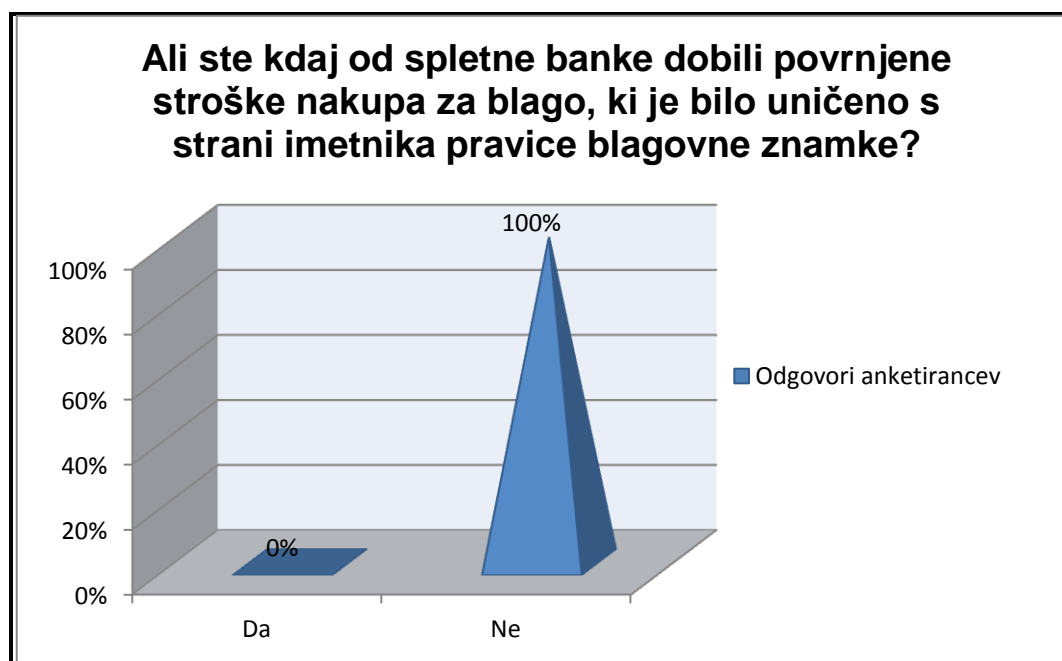
12. vprašanje se je nanašalo na prejšnji odgovor v kolikor so anketiranci nanj odgovorili pozitivno. Na prejšnje vprašanje so štirje anketirani odgovorili z DA, kot razlog pa navajajo: zakaj pa ne, ker so ponaredki narejeni tako dobro kot originali, povsod po slovenskih trgovinah in tržnicah prodajajo ponaredke, ker so ponaredki veliko cenejši kot originali in še ker ne vidim nobenega razloga, da to ne bi naredil.

13. Ali ste kdaj od spletne banke dobili povrnjene stroške nakupa za blago, ki je bilo uničeno s strani imetnika pravice blagovne znamke?

Zanimalo nas je, ali so anketirani od spletne banke kdaj dobili povrnjene stroške nakupa blaga, ki je bilo uničeno s strani imetnika pravice blagovne znamke.

Odgovori	Udeleženci (f)	Udeleženci (%)
Da	0	0
Ne	25	100

Tabela 14: Ali so anketirani kdaj od spletne banke dobili povrnjene stroške nakupa za blago, ki je bilo uničeno s strani imetnika pravice blagovne znamke? (Vir: Avtor)

Slika 16: Ali so anketirani kdaj od spletne banke dobili povrnjene stroške nakupa za blago, ki je bilo uničeno s strani imetnika pravice blagovne znamke? (Vir: Avtor)

Vseh 25 anketiranih je odgovorilo z odgovorom NE, kar pomeni, da nihče od njih še ni dobil povrnjenih stroškov v kolikor je bilo naročeno blago uničeno s strani imetnika pravice blagovne znamke.

14. Področja za katere menite, da bi bile potrebne izboljšave pri delovanju carine. Navedite tudi razloge in predloge izboljšav, svoja druga opažanja in mnenja pri delu carinske službe, pohvale in pritožbe.

Zanimalo nas je, kaj anketiranci mislijo katera področja potrebujejo izboljšave pri delovanju carine.

18 anketiranih ni imelo pripomb, dva odgovora sta se nanašala na poenostavitev v postopkih in na večji nadzor pri uvozu, en navaja celo primere obutve UGG, Rolex ur in prodajo ponarejenih izdelkov v garažah Mercatorjevih centrov po Sloveniji, navajajo tudi zmanjšanje stroškov carinskih uslug, nepopolne in zavajajoče informacije na carinskih spletnih straneh, hitrejšo delo carinskih uslužbencev, večja profesionalnost in prijaznost ter poenotena razlaga pravil in zakonov.

6.3 SKLEP ANKETE

Na podlagi rezultatov ankete smo prišli do naslednjih zaključkov: največ ljudi se poslužuje z informacijami Generalnega carinskega urada, sledijo pa spletne strani carinske službe. Ker so pri zadnjem vprašanju navedli tudi nejasnost informacij, bi predlagala uvedbo spletne strani z vprašanji in odgovori, ki bi bila dnevno ažurirana in bi s tem tudi razumljivost informacij bila lažja. Na hitrost postopka carinjenja ne moremo vplivati, ker je odvisna od primera do primera, s poenostavitvami in

spremembo Uredbe Sveta št. 1383/2003 pa bi lahko izboljšali stanje tudi na tem področju. Kar se tiče razlag pojma intelektualna lastnina bi lahko rekli, da stanje niti ni toliko alarmantno, moramo pa vedeti, da je v anketi sodelovalo samo 25 ljudi, ki so samo v enem dnevu obiskali prostore Carinske pošte. Na tem področju je treba še veliko postoriti, kar sem že razložila. Z veseljem ugotavljamo, da ni veliko pripomb na samo delo in obnašanje carinskih delavcev, za predloge iz zadnjega vprašanja bi lahko okrepili delo mobilnih carinskih in drugih inšpekcijskih služb.

7 SKLEP

Fenomen ponarejanja preko interneta je potrebno obravnavati celovito, tako z vidika poznavanja ponarejevalcev, ne glede na to ali pripadajo kriminalni združbi ali individualnemu poslu, kot tudi z vidika preprečevanja pretoka ponarejenega blaga z upoštevanjem specifičnih oblik pošiljanja.

Ponarejanje preko interneta predstavlja posebnost, ki se mora sistematično vgraditi v akcijske načrte boja proti ponarejanju. Potrebno je oceniti obstoječe zakonske instrumente, ki so potrebni za učinkovit boj proti ponarejanju. Izpolnitev izražene potrebe po ustanovitvi carinske službe odgovorne za boj proti ponarejanju preko spleta bo možna z ustanovitvijo oddelkov za ta namen in povečanjem mobilnih oddelkov. Potrebno je vztrajati pri sodelovanju z ostalimi pristojnimi organi, z imetniki pravic intelektualne lastnine, s privatnim sektorjem, z operaterji e-trgovine in izvajalci plačilnih transakcij.

Pomembna je hitra izmenjava informacij povezanih s ponarejanjem na spletnih straneh. Podprta mora biti ustanovitev nacionalnih kontaktnih točk. Promet malih pošiljk s ponarejenim blagom preko interneta močno narašča, še posebej v poštnih in kurirskih pošiljkah, zato je potrebno upoštevati specifičnost teh oblik transporta. Sprejem poenostavljenega postopka za obravnavo takega blaga naj bo upoštevan v okviru prenove Uredbe Sveta 1383/2003, z namenom okrepitve možnosti carinskih služb za ukrepanje, z vključitvijo potrebnih zakonskih določil, ki bodo prilagojene novim trendom.

Carinske kontrole kurirskih in poštnih pošiljk v izmenjalnih centrih se morajo okrepiti. S spremembo mednarodnih prevoznih konvencij bi uvedli odgovornost prevoznikov za blago, ki ga prevažajo. Ustanovi naj se skupina strokovnjakov, ki bo podprla aktivnosti držav članic v zvezi z osnovnimi ukrepi v boju proti ponarejanju preko interneta in izmenjavi dobre prakse. Vztrajati je treba pri dobri praksi dela pri odkrivanju ponaredkov, spremljati in ovrednotiti ne-reagirane imetnikov pravic v primeru ugotovljenih ponaredkov ter določiti nacionalno kontaktno točko/osebo, pristojno za koordinacijo na področju ponarejanja preko interneta.

Imetniki pravic znanih blagovnih znamk se soočajo s ponarejanjem njihovih izdelkov in ta problem je skoraj nemogoče popolnoma iztrebiti. Porabniki izdelke znanih blagovnih znamk pogosto dojemajo kot predrage glede na njihovo kvaliteto. Rešitev za izboljšanje tega zaznanega razmerja bi lahko bila zvišanje kakovosti ali znižanje cene izdelkov blagovnih znamk. Ker pa je višanje kakovosti izdelkov praviloma povezano z zviševanjem stroškov in s tem tudi cene izdelkov, je ta rešitev v praksi nekoliko težje uresničljiva. Druga in lažje uresničljiva rešitev bi bila sprememba

porabnikove percepcije kakovosti ponaredkov. S tem bi porabniki spoznali slabosti kupovanja ponaredkov, zato bi se manj odločali za take nakupe. Piratstvo in ponarejanje sta na trgu prisotna s svojimi pozitivnimi in negativnimi posledicami. Podjetja, ki se čutijo prizadeta zaradi pojava piratstva in ponarejanja, bi morala čim bolj izkoristiti prednosti teh dveh dejavnosti (npr. promocija) in hkrati poskrbeti, da bodo njune slabosti čim manj prizadele poslovanje podjetja. Porabnika morajo tako prepričati, da se kupovanje ponarejenih izdelkov ne izplača. Najbolj pomembno je, da se porabnik zaveda zakaj je cena originalnih izdelkov nekoliko višja, in da so koristi ponujenih izdelkov skladni z njihovo ceno v očeh porabnika.

V času izdelave diplomske naloge je prišlo do spremembe v kazenskem zakoniku. Nov kazenski zakonik (KZ-1), ki se začne uporabljati 1. novembra 2011, v 149. členu predpisuje zaporno kazen do treh oziroma petih let, če kršite avtorske pravice s tem, da neupravičeno reproducirate, dajete na voljo javnosti ali razširjate avtorska dela. Zaporniška celica pa lahko postane vaš dom za pet let, če skupna tržna cena glasbe, filmov in programov presega petdeset povprečnih slovenskih neto plač, kar zneso okrog 44.000 evrov. Z dragimi programi lahko hitro pridemo do tega zneska, kajti cena nekaterih specializiranih programskih rešitev znaša tudi več kot 5.000 evrov.

Največjo nevarnost, da nas organi pregona odkrijejo in sodišče nato obsodi, predstavlja princip delovanja programov in omrežij za izmenjavo datotek. Kajti istočasno, ko določeno datoteko prenašate k sebi, jo dajete na voljo tudi drugim, da jo prenašajo od vas. To pomeni, da hkrati z »vlečenjem« filma, skladbe ali programa z interneta, zaščiteno avtorsko vsebino reproducirate in razširjate, kar je kaznivo. Založbe in proizvajalci programske opreme po vsem svetu močno lobirajo in pritiskajo na vlade, da bi te začele odločnejši boj proti spletnim piratom. Ne smemo pozabiti na to, da so internetni operaterji dolžni dve leti hraniti prometne podatke, ki nastajajo ob vaši uporabi interneta.

Na koncu vseh predstavljenih in predlaganih rešitev (poglavje 5.3) prihajamo do spoznanja, da sta publiciteta (zadostna medijska podpora v javnosti) in krepitev zavedanja dve najbolj pomembni orodji za vključitev širše javnosti v boj zoper ponarejanje.

V današnjem času, času svetovne gospodarske krize je sicer razumljivo, da nam tudi v Sloveniji manjka predvsem ustreznih znanj in poguma za preboj naših podjetij na svetovni trg, ki bi bila podprta s finančnimi sredstvi. Tu smo delno vezani na razumevanje vloge lastništva. Sama država se mora odločiti, ali podpira lastniški kapital ali špekulativni kapital. Lastnik, katerega družba je usmerjena v razvoj in ima večje število prijav intelektualne lastnine, izumov ali patentov, bo imel statistično večje možnosti za dobiček, in to je razlog da bi država podprla take družbe in posameznike. Ne smemo namreč pozabiti, da na koncu vsi državni uradniki, učitelji, kultura, športniki in del civilne družbe ter sekundarnega gospodarstva kot so banke, trgovine in podobni, ki ne proizvajamo v klasičnem pomenu besede, živimo od tega kako uspešni so tisti, ki ustvarjajo. Zato je za delovanje celotne države izredno pomembno tudi aktivno varstvo in spodbujanje nastajanja in uporabe intelektualne lastnine, saj to vpliva na standard in kakovost našega življenja v državi v prihodnosti.

LITERATURA IN VIRI

Knjige

1. Pretnar, B. (2002). *Intelektualna lastnina v sodobni konkurenci in poslovanju*. Ljubljana: GV.

Interni dokumenti

1. Carinska uprava Republike Slovenije (2000). *Etični kodeks zaposlenih v carinski službi*. Ljubljana, 2000.
2. Carinska uprava Republike Slovenije (2011). *Slovenska carina v letu 2010*. Ljubljana, 2011.
3. Carinska uprava Republike Slovenije (2010). *Intelektualna lastnina: priročnik za delo mobilnih oddelkov*. MO Murska Sobota, november 2010.

Spletne strani

1. Organizacijska shema carinskega urada Ljubljana. http://www.carina.gov.si/fileadmin/curs.gov.si/internet/O_carini/CU_LJ_01032009.pdf, dostopno 5.5.2011.
2. Piratstvo. <http://dne.ena.com/prikaziCL.asp?CIID=29320>, dostopno 11.5.2011.
3. Ponarejeni športni copati Puma. <http://www.dnevnik.si/novice/kronika/1042334070>, dostopno 11.5.2011.
4. Poročilo o raziskavi zadovoljstva strank carinske službe. http://www.carina.gov.si/fileadmin/curs.gov.si/pageuploads/Naslovnica/Aktualno_in_zanimivosti/Porocilo_o_zadovoljstvu_strank.pdf, dostopno 20.05.2011.
5. Pravice intelektualne lastnine. <http://www.imamidejo.si/Inovativnost/O-intelektualni-lastnini/Pravice-intelektualne-lastnine-v-Sloveniji>, dostopno 3.5.2011.
6. Razstava ponaredkov. http://www.carina.gov.si/si/novosti/sgd/razstava_ponaredkov/, dostopno 5.5.2011.
7. Uničevanje piratskih DVD in CD medijev. <http://24ur.com/novice/gospodarstvo/kopiranje-zase-ni-kriminal.html>, dostopno 11.5.2011.
8. Urad za intelektualno lastnino. <http://www.uil-sipo.si>, dostopno 6.5.2011.
9. Urad za registracijo znamk in modelov na notranjem trgu. <http://oami.europa.eu/>, dostopno 6.5.2011.
10. WIPO - Svetovna organizacija za intelektualno lastnino. <http://www.wipo.int>, dostopno 7.5.2011.
11. Zaseženi Playboy izdelki namenjeni za sežig. <http://www.rtvsllo.si/slovenija/foto-z-ostrim-ocesom-nad-ponaredke/87493>, dostopno 11.5.2011.
12. ZIL - zakon o industrijski lastnini <http://www.uradni-list.si/1/content?id=73396>, dostopno 06.10.2011

PRILOGE

ANKETA

Pri izpolnjevanju z znakom X označite ustrezen kvadrater ali dopišite pripombe.

1. Kje pridobivate informacije v zvezi s carinskimi in trošarinskimi postopki?

- iz uradnih publikacij
- na Generalnem carinskem uradu
- pri Carinskem uradu
- na spletni strani carinske službe
- na seminarjih, delavnicah
- drugje (kje): _____

2. Kakšna je kakovost in razumljivost razpoložljivih informacij?

- slaba
- zadovoljiva
- dobra
- zelo dobra

3. Ali imate dovolj dostopnih informacij, ki jih potrebujete pri uvoznih ter drugih carinskih postopkih? Informacij na razpolago je:

- premalo
- dovolj
- dovolj, vendar _____

4. Kako bi ocenili izvedbo carinskega postopka (carinjenja) z vidika hitrosti? Postopek je:

- izveden hitro
- izveden v razumnem času
- dolgotrajen
- izredno dolgotrajen

5. Stroški, ki jih imate pri izvedbi carinskih postopkov so po vašem mnenju:

- zanemarljivi
 - razumno visoki
 - previsoki (navedite razloge):
-

6. Kaj si predstavljate pod pojmom »intelektualna lastnina«?

7. Kako pomembno je za vas varovanje pravic intelektualne lastnine?

- ni pomembno
 - zelo pomembno, ker:
-

8. Kako pogosto naročate blago iz spletnih trgovin?

- nikoli
- včasih
- pogosto

9. Ali se vam je zgodilo, da ste blago naročili pri evropskem prodajalcu, dobili pa ste ga iz države ki ni članica Skupnosti?

- nikoli
- včasih
- pogosto
- vsakič

10. Ali ste kdaj naročili blago priznane blagovne znamke, plačali primerno ceno, dobili pa ponaredek?

- nikoli
 - včasih
-

pogosto

vsakič

11. Ali kdaj naročite blago priznane blagovne znamke, čeprav veste da prodajalec krši pravice intelektualne lastnine?

nikoli

včasih

pogosto

vsakič

12. Če ste na prejšnje vprašanje odgovorili z da, navedite razlog:

13. Ali ste kdaj od spletne banke dobili povrnjene stroške nakupa za blago, ki je bilo uničeno s strani imetnika pravice blagovne znamke.?

da

ne

14. Področja za katere menite, da bi bile potrebne izboljšave pri delovanju carine. Navedite tudi razloge in predloge izboljšav, svoja druga opažanja in mnenja pri delu carinske službe, pohvale in pritožbe.

KAZALO SLIK

Slika 1: Organizacijska shema Carinskega urada Ljubljana (Vir: http://www.carina.gov.si/fileadmin/curs.gov.si/internet/O_carini/CU_LJ_01032009.pdf).....	3
Slika 2: Pravice intelektualne lastnine v Sloveniji (Vir: http://www.imamidejo.si/Inovativnost/O-intelektualni-lastnini/Pravice-intelektualne-lastnine-v-Sloveniji)	8
Slika 3: Ponarejeni športni copati Puma (Vir: http://www.dnevnik.si/novice/kronika/1042334070)	20
Slika 4: Uničevanje piratskih DVD in CD medijev (Vir: http://24ur.com/novice/gospodarstvo/kopiranje-zase-ni-kriminal.html)	20
Slika 5: Zaseženi Playboy izdelki namenjeni za sežig (Vir: http://www.rtvlo.si/slovenija/foto-z-ostrim-ocesom-nad-ponaredke/87493).....	21
Slika 6: Kje anketirani pridobivajo informacije v zvezi s carinskimi in trošarinskimi postopki? (Vir: Avtor).....	23
Slika 7: Kakšna je kakovost in razumljivost razpoložljivih informacij? (Vir: Avtor) ...	24
Slika 8: Ali imajo anketirani dovolj dostopnih informacij, ki jih potrebujejo pri uvoznih ter drugih carinskih postopkih? (Vir: Avtor)	25
Slika 9: Kako bi anketirani ocenili izvedbo carinskega postopka (carinjenja) z vidika hitrosti? (Vir: Avtor).....	26
Slika 10: Odgovori anketirancev glede višine stroškov, ki nastanejo v postopku carinjenja (Vir: Avtor).....	27
Slika 11: Kaj si anketirani predstavljajo pod pojmom »intelektualna lastnina«? (Vir: Avtor)	28
Slika 12: Kako pomembno je za anketirane varovanje pravic intelektualne lastnine? (Vir: Avtor).....	29
Slika 13: Kako pogosto anketirani naročajo blago iz spletnih trgovin? (Vir: Avtor) ..	30
Slika 14: Ali se je anketiranim kdaj zgodilo, da so blago naročili pri evropskem prodajalcu, dobili pa so ga iz države, ki ni članica Skupnosti? (Vir: Avtor)	31
Slika 15: Ali anketirani kdaj naročijo blago priznane blagovne znamke, čeprav vedo, da prodajalec krši pravice intelektualne lastnine? (Vir: Avtor)	33
Slika 16: Ali so anketirani kdaj od spletne banke dobili povrnjene stroške nakupa za blago, ki je bilo uničeno s strani imetnika pravice blagovne znamke? (Vir: Avtor)...	34

KAZALO TABEL

Tabela 1: Zaseženi ponarejeni izdelki v R. Sloveniji v obdobju 2007-2010 v kosih (Vir: Slovenska carina v letu 2010, RS, MF, CURS, Ljubljana 2011)	15
Tabela 2: Kje anketirani pridobivajo informacije v zvezi s carinskimi in trošarinskimi postopki? (Vir: avtor)	23
Tabela 3: Kakšna je kakovost in razumljivost razpoložljivih informacij? (Vir: Avtor) ..	24
Tabela 4: Ali imajo anketirani dovolj dostopnih informacij, ki jih potrebujejo pri uvoznih ter drugih carinskih postopkih? (Vir: Avtor).....	24
Tabela 5: Kako bi anketirani ocenili izvedbo carinskega postopka (carinjenja) z vidika hitrosti? (Vir: Avtor).....	25

Tabela 6: Odgovori anketirancev glede višine stroškov ki nastanejo v postopku carinjenja (Vir: Avtor).....	26
Tabela 7: Kaj si anketirani predstavljajo pod pojmom »intelektualna lastnina«? (Vir: Avtor)	27
Tabela 8: Kako pomembno je za anketirane varovanje pravic intelektualne lastnine? (Vir: Avtor).....	28
Tabela 9: Kako pogosto anketirani naročajo blago iz spletnih trgovin? (Vir: Avtor) .	29
Tabela 10: Ali se je anketiranim kdaj zgodilo, da so blago naročili pri evropskem prodajalcu, dobili pa so ga iz države ki ni članica Skupnosti? (Vir: Avtor)	30
Tabela 11: Ali so anketirani kdaj naročili blago priznane blagovne znamke, plačali primerno ceno, dobili pa ponaredek? (Vir: Avtor).....	31
Tabela 12: Ali so anketirani kdaj naročili blago priznane blagovne znamke, plačali primerno ceno, dobili pa ponaredek? (Vir: Avtor).....	32
Tabela 13: Ali anketirani kdaj naročijo blago priznane blagovne znamke, čeprav vedo, da prodajalec krši pravice intelektualne lastnine? (Vir: Avtor)	32
Tabela 14: Ali so anketirani kdaj od spletne banke dobili povrnjene stroške nakupa za blago, ki je bilo uničeno s strani imetnika pravice blagovne znamke? (Vir: Avtor)	33